

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionohjauksen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:20

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionohjauksen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:20

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / *Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen*

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto: Erja Kankala, opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN978-952-263-058-2(PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2011:20

Kuvailulehti

Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö		Julkaisun päivämäärä 3.5.2011	
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien sisällöllistä uudistamista ja valtionrahoituksen kehittämistä pohtineen työryhmän muistio Puheenjohtaja: ylitarkastaja Kirsti Laine Sihteeri: hankekoordinaattori Nina Luukkainen		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispyvm 19.10.2011	Dnro 79/040/2010
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionohjauksen kehittäminen (Utveckling av den statliga styrningen av idrott-sutbildningscentrens fria bildningsarbete)			
Julkaisun osat Muistio + liite			
Tiivistelmä Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 19.10.2010 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien sisällöllisestä uudistamisesta ja vapaan sivistystyön valtionrahoituksen kehittämisestä. Työryhmän taustalla olivat vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009–2012 toimenpide-ehdotukset, joiden perusteella lakia vapaasta sivistystyöstä (632/1998) muutettiin. Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupiin sovelletaan lain siirtymäsäännöksen mukaisesti aikaisemmin voimassa olleen lain säädöksiä 1.1.2012 saakka. Työryhmän tehtävänä oli antaa ehdotus ylläpitämisluvassa määrättävistä sisällöistä. Työryhmän lähtökohta ylläpitämislupien uudistamisessa on lupien sisällöllinen yhteismitallisuus. Ylläpitämislupiin kirjattaisiin työryhmän ehdotuksen mukaan laissa määrättävien tehtävien lisäksi oppilaitoksen oman profiilin mukaisen osaamisalueen kehittäminen ja jakaminen muille liikunnan koulutuskeskuksille. Lain velvoittamaa yhteistyötä työryhmä ehdottaa kuvattavan urheilun ja liikunnan edistämisen sekä urheilijoiden valmentautumis- ja koulutusmahdollisuuksien kehittämisen kannalta. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että huippu-urheilun valtakunnalliset valmennuskeskukset kirjattaisiin ylläpitämislupiin erikseen suoritettavan arvioinnin perusteella. Tehtävänä oli lisäksi laatia ehdotus vapaan sivistystyön valtionrahoituksen kehittämisestä. Vapaan sivistystyön rahoitusryhmä (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12) esitti, että työskentelyä vapaan sivistystyön oppilaitosten laatu- ja kehittämisrahoituksen uudistamiseksi on jatkettava etenkin laatua mittaavien indikaattorien sisällyttämiseksi osaksi valtionosuusjärjestelmää. Vapaan sivistystyön valtionosuusjärjestelmän osalta työryhmä ehdottaa, että nykyistä järjestelmää kehitettäessä on ensin tarkemmin selvitettävä oppilaitosten tavat kirjata opiskelijavuorokausisuoritteita. Työryhmä ehdottaa, että nykyistä valtionosuusjärjestelmää uudistetaan käynnistämällä tutkimushanke, jonka perusteella järjestelmästä luotaisiin läpinäkyvämpi ja ennakoitavampi. Lisäksi työryhmä esittää, että valtionosuusrahoitusta uudistettaessa selvitettäisiin vapaan sivistystyön koulutuksen vaikuttavuuden ja laadun kehittämiseen perustuvien indikaattoreiden käyttökelpoisuus. Työryhmän näkemyksenä on, että liikunnan koulutuskeskuksille luodaan oma tavoitesopimusmenettely, jossa ministeriö ja oppilaitoksen ylläpitäjä sopivat joka toinen vuosi liikunnan koulutuskeskuksen toiminnan painopisteistä. Tavoitesopimuksessa käsiteltäisiin myös oppilaitosten investointi- ja kehittämishankkeet. Työryhmä ehdottaa, että kunkin liikunnan koulutuskeskuksen profiilit koulutuskeskusten verkostossa täsmennettäisiin vuoden 2012 syksyyn mennessä ja tavoitesopimusmenettely otettaisiin käyttöön vuoden 2013 rahoituksesta päätettäessä.			
Avainsanat liikunnan koulutuskeskus, valtionosuusrahoitus, ylläpitämislupa, tavoitesopimusmenettely, valmennuskeskus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:20		ISSN 1799-0327 (PDF) -L 1799-0327	ISBN 978-952-263-058-2 (PDF)
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta -	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
3.5.2011

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Ordförande: Kirsti Laine Sekreterare: Nina Luukkainen		Typ av publication Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
		Datum för tillsättande av 19.10.2011	Dnro 79/040/2010
Publikation (även den finska titeln) Utveckling av den statliga styrningen av idrottsutbildningscentrens fria bildningsarbete (Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionohjauksen kehittäminen)			
Publikationens delar Promemoria samt bilag			
Sammandrag Den 19 oktober 2010 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till innehållsmässig reform av idrottsutbildningscentrens drifttillstånd och utveckling av statsfinansieringen av det fria bildningsarbetet. Arbetsgruppens uppgift grundade sig på åtgärdsförslagen i utvecklingsprogrammet för det fria bildningsarbetet 2009–2012, på basis av vilka lagen om fritt bildningsarbete (638/1998) ändrades. På tillstånd att driva idrottsutbildningscenter tillämpas enligt lagens övergångsbestämmelse fram till 1.1.2012 bestämmelserna i den lag som gällde tidigare. Arbetsgruppens uppgift var att ge ett förslag till innehållet i tillståndet att driva idrottsutbildningscenter. Arbetsgruppen hade som utgångspunkt att reformen av tillstånden skulle leda till att tillstånden är jämförbara i fråga om innehållet. Enligt arbetsgruppens förslag skulle man i tillstånden anteckna utöver de lagstadgade uppgifterna även utveckling och spridning till andra idrottsutbildningscenter av det kompetensområde som ingår i läroanstaltens profil. Arbetsgruppen föreslår att det samarbete som lagen föreskriver beskrivs med tanke på främjandet av idrotten och motionen samt med tanke på utvecklingen av idrottarnas tränings- och utbildningsmöjligheter. Därtill föreslår arbetsgruppen att elitidrottens riksomfattande träningscenter antecknas i tillstånden på basis av en separat utvärdering. Därtill skulle arbetsgruppen utarbeta ett förslag till utveckling av statsfinansieringen av det fria bildningsarbetet. Finansieringsarbetsgruppen för det fria bildningsarbetet (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:12) föreslog att arbetet för en reform av kvalitets- och utvecklingsfinansieringen av läroanstalter inom det fria bildningsarbetet måste fortsätta i synnerhet i syfte att integrera kvalitetsindikatorer i statsandelssystemet. I fråga om statsandelssystemet för det fria bildningsarbetet föreslår arbetsgruppen att man för att utveckla det nuvarande systemet först måste göra en noggrannare utredning över läroanstalternas sätt att bokföra studerandedygnsprestationer. Arbetsgruppen föreslår att det nuvarande statsandelssystemet förnyas genom att man inleder ett forskningsprojekt på basis av vilket systemet görs mer transparent och förutsägbart. Därtill föreslår arbetsgruppen att man i samband med reformen av statsandelsfinansieringen utreder användbarheten hos indikatorer som bygger på genomslagskraften hos och utveckling av kvaliteten på utbildning inom det fria bildningsarbetet. Arbetsgruppen anser att man för idrottsutbildningscentren ska skapa ett eget målavtalsförfarande, genom vilket ministeriet och läroanstaltens huvudman vartannat år avtalar om tyngdpunkterna i idrottsutbildningscentrets verksamhet. Målavtalet skulle också behandla läroanstalternas investerings- och utvecklingsbehov. Arbetsgruppen föreslår att idrottsutbildningscentrens profiler preciseras i utbildningscentrens nätverk före hösten 2012 och att målavtalsförfarandet införs när beslut om 2013 års finansiering fattas.			
Nyckelord			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2011:20		ISSN 1799-0327 (Online) -L 1799-0327	ISBN 978-952-263-058-2 (Online)
Sidoantal	Språk finska	Pris -	Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet	

Sisältö

	Opetus- ja kulttuuriministeriölle	6
1	Liikunnan koulutuskeskusten toimintaympäristö	8
1.1	Työryhmän työskentelyn tausta	8
1.2	Liikunnan koulutuskeskusten vapaa sivistystyö koulutusjärjestelmässä	9
1.3	Liikunnan koulutuskeskukset liikunnan ja urheilun kokonaisuudessa	10
1.4	Liikunnan koulutuskeskusten kansainvälisyys	11
1.5	Liikunnan koulutuskeskusten tehtäväkenttä tulevaisuudessa	12
2	Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien uudistaminen	13
2.1	Ylläpitämislupien uudistamisen lähtökohdat	13
2.2	Ylläpitämislupaa koskevat säännökset	13
2.3	Voimassa olevien ylläpitämislupien arviointi	14
2.4	Huippu-urheilun valtakunnallisten valmennuskeskusten määrittely ylläpitämisluvissa	15
2.5	Esitys ylläpitämisluvissa määrättävistä sisällöistä	19
3	Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen kehittämislinjat	21
3.1	Katsaus vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen valtionrahoitukseen	21
3.2	Liikunnan koulutuskeskusten toiminnan rahoitus	22
3.3	Nykymuotoisen valtionrahoituksen kehittämistarpeita	26
4	Tavoitesopimusmenettelyn soveltuvuus liikunnan koulutuskeskusten rahoitukseen	32
	Lähteet	35
	Liite 1. Malli liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämisluvasta	36

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 19.10.2010 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien sisällöllisestä uudistamisesta ja vapaan sivistystyön valtionrahoituksen kehittamisestä.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylitarkastaja Kirsti Laine ja jäseniksi toimitusjohtaja Anna Bertills, finanssisihteeri Timo Ertola, puheenjohtaja Leena Kaivola, hallituksen puheenjohtaja Ari Kourilehto, pääsihteeri Maria Laakso, valmennuskeskuksen johtaja Mikko Levola ja rehtori Seppo Kangas. Lisäksi työryhmän asiantuntijoiksi nimettiin rakennustarkastaja Mauri Peltovuori, hallitusneuvos Marja-Riitta Pönkä sekä ylitarkastaja Hannu Tolonen. Työryhmän sihteeriksi kutsuttiin Nina Luukkainen.

Työryhmän toimikausi alkoi 1.11.2010 ja päättyi 30.4.2011. Työryhmä kokoontui yhteensä seitsemän kertaa. Työryhmä perusti vapaan sivistystyön valtionrahoituksen uudistamiseen liittyvien laatua ja vaikuttavuutta mittaavien tekijöiden pohtimiseen pientyöryhmän, jonka jäseniä olivat Kirsti Laine, Kimmo Sirainen ja Nina Luukkainen.

Työryhmä kuuli asiantuntijoina huippu-urheilun muutostyöryhmästä Tapio Korjusta ja Leena Paavolaista. Muutosryhmän edustajien kanssa keskusteltiin liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoiminnan tulevaisuudesta sekä huippu-urheilun valmennuskeskustoimintaan liittyvästä arvioinnista.

Toimikauden aikana työryhmä kuuli liikunnan koulutuskeskusten rehtoreita ylläpitämislupien sisällöllisestä uudistamisesta ja rahoitusjärjestelmän kehittämis ehdotuksista. Tämän lisäksi oppilaitosten rehtorien, työryhmän puheenjohtajan ja sihteerin kanssa käytiin oppilaitosten profiilikeskustelu Urheiluopistojen hallintopäivillä Rovaniemellä. Oppilaitosten rehtorien näkemysten kuulemiseksi tehtiin myös sähköinen kysely, jonka tuloksia käytettiin työryhmätyöskentelyn pohjana.

Oppilaitosten ylläpitämislupien sisällölliseen uudistamiseen liittyen työryhmä käytti tausta-aineistonaan Urheiluopistojen Yhdistys ry:n Jukka Lahtisella teettämää valmennuskeskusselvitystä. Selvityksen tarkoituksena oli luoda kuva liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoiminnan nykytilasta sekä tehdä ehdotus siitä, miten huippu-urheilun valmennuskeskustoiminta voidaan määritellä ja miten sitä voitaisiin arvioida.

Helsingissä 3.5.2011

Kirsti Laine

Anna Bertills

Leena Kaivola

Maria Laakso

Seppo Kangas

Mauri Peltovuori

Hannu Tolonen

Timo Ertola

Ari Kourilehto

Mikko Levola

Marja-Riitta Pönkä

Nina Luukkainen

1 Liikunnan koulutuskeskusten toimintaympäristö

1.1 Työryhmän työskentelyn tausta

Työryhmän työskentelyn taustalla olivat vapaan sivistystyön kehittämisohjelman vuosille 2009–2012 (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12) kehittämis ehdotukset. Kehittämisohjelman keskeiset ehdotukset kohdistuvat:

- 1 vapaan sivistystyön tehtävien ja lainsäädännön uudistamistarpeisiin,
- 2 rahoitusjärjestelmän uudistamiseen,
- 3 oppilaitos- ja ylläpitämiskäytännön kehittämiseen sekä
- 4 laatua ja vaikuttavuutta parantaviin toimenpiteisiin.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman perusteella lakia vapaasta sivistystyöstä (632/1998) muutettiin. Uusi laki tuli voimaan 1.1.2010 liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien soveltamiseen liittyvin siirtymäsäännöksin. Siirtymäsäännöksen mukaan voimassa olevia liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupia sovelletaan vuoden 2012 alussa uusien ylläpitämislupien voimaantuloon asti.

Lain keskeisimmät muutokset liittyvät vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisen toiminnan tarkoituksen ja tavoitteiden sekä lain piiriin kuuluvien oppilaitosmuotojen määrittelyn ja ylläpitämislupaa koskevien pykälien sekä kehittämisavustusten säädösten muuttamiseen. Lisäksi lakiin lisättiin oppilaitosten yhteistyötä koskeva velvoite.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksille voidaan myöntää oppilaitoskohtaista laatu- ja kehittämisrahoitusta osana vapaan sivistystyön valtionrahoitusta. Vapaan sivistystyön rahoitus-työryhmä (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12) esitti, että vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoituksessa laatu- ja kehittämisrahoitusta koskevaa valmistelua ja erityisesti laatua mittaavien indikaattoreiden kehittämistä jatketaan yhteistyössä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa.

Liikunnan koulutuskeskukset aloittivat yhteisen verkostostrategian suunnittelutyön yhteistyössä opetusministeriön kanssa vuonna 2008. Kehittämisprosessin loppuraporttina syntyi Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla – Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia (Opetusministeriön julkaisuja 2009:41), jossa arvioitiin liikunnan koulutuskeskusten toimintaympäristön muutoksia ja linjattiin yhteisiä kehittämissuunnitelmia verkostoyhteistyölle. Verkostostrategian tavoitteena on rakentaa avoimessa

vuorovaikutuksessa toimivaa liikunnan koulutuskeskusten osaamisverkostoa, jossa jäsenet ottavat huomioon sekä omat että myös muiden edut ja tavoitteet.

Liikunnan koulutuskeskusten verkoston keskeisinä tehtävinä on lisätä yhteistyötä suomalaisen terveyden, huippu-urheilun, ammatillisen koulutuksen ja yhteisöllisyyden edistämiseksi huomioiden internaattipedagogiikan erityisluonne. Verkostostrategiassa linjattiin, että verkoston rakenteen toimivuus ja sen kehittäminen edellyttävät, että jokainen liikunnan koulutuskeskus määrittelee oman toimintansa vahvuusalueen sekä roolinsa verkoston jäsenenä ja osana yhteistä toimintaa.

Opetusministeriö asetti 6.11.2008 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin uudistaa tavoitteelliseen kansainväliseen menestykseen tähtäävän huippu-urheilun strategiset periaatteet sekä toiminnalliset vastuut eri toimijoiden kesken niin, että suomalainen huippu-urheilu on eettisiltä periaatteiltaan kestävä ja valmennusosaaminen on korkeatasoista ja kansainvälisesti kilpailukykyistä.

Toimitusjohtaja Risto Niemisen johtama huippu-urheilutyöryhmä luovutti muistionsa keväällä 2010. Suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi laaditussa työryhmämuistiossa ”Sanoista teoiksi” (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13) todetaan, että vuoden 2000 jälkeen urheiluopistojen valmennuskeskukset ovat kehittyneet opistojen omien resurssien sekä opetusministeriön myöntämien kehitysmäärärahojen turvin. Työryhmämuistion mukaan valtakunnallisiin valmennuskeskuksiin on kasautunut osaamista, ne toimivat keskeisinä leiritys- ja valmentajakoulutuspaikkoina ja ne ovat verkostoituneita sekä kansallisesti että kansainvälisesti, jonka pohjalta huippu-urheilun muutosprojekti on käynnistetty.

Olympiakomitea nimitti kesällä 2010 muutosryhmän, jonka tulee vuoden 2012 loppuun mennessä johtaa toimintatavan muutosprosessia yhdessä siihen sitoutuvien urheilun lajiliittojen kanssa. Niemisen työryhmän ehdotuksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö asetti muutostyön seurantaryhmän. Seurantaryhmän tehtävänä on arvioida muutostyön vaikuttavuutta sekä muutosprojektin tekemien huippu-urheilun resursointiesitysten realistisuutta.

1.2 Liikunnan koulutuskeskusten vapaa sivistystyö koulutusjärjestelmässä

Liikunnan koulutuskeskukset ovat vapaan sivistystyön oppilaitoksia, joilla on lisäksi oikeus järjestää liikunta-alan ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Laki vapaasta sivistystyöstä määrittelee oppilaitosten tarkoitusta ja tehtävää seuraavasti:

1 § Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävä kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Liikunnan koulutuskeskusten toiminta vapaan sivistystyön oppilaitoksena:

2 § Lain piiriin kuuluva toiminta

Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Oppilaitokset saavat ylläpitämislupansa rajoissa suhteellisen vapaasti päättää vapaana sivistystyönä toteutettavan koulutuksen sisällöstä. Lakimuutoksen myötä ylläpitämislupien merkitys toimintaa ohjaavana asiakirjana kuitenkin korostuu. Uudistuvissa ylläpitämisluvissa opetus- ja kulttuuriministeriö määrää oppilaitosta ja sen ylläpitäjää koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävän, opetuskielen sekä tarvittaessa erityisen koulutustehtävän ja muita koulutuksen järjestämiseen liittyviä ehtoja.

Vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin tehdyt muutokset perustuivat yhteiskunnalliseen ja työelämässä tapahtuneeseen kehitykseen sekä hallinto- ja koulutuspoliittiseen uudistukseen. Liikunnan koulutuskeskusten toiminnan tarkoituksen uudistunut kuvaus vastaa paremmin nykyistä ja tulevaa oppilaitosten toimintaa ja se huomioi koko elämänkaaren kattavan liikuntaharrastuneisuuden ohella hyvinvointiin ja terveyteen liittyvän opintotarjonnan.

Oppilaitosten kannalta merkityksellinen säädös koskee yhteistyövelvoitetta, jonka johdosta liikunnan koulutuskeskusten on entisestään tiivistettävä toimintaansa verkostossa sekä yhteistyötä muiden alueella toimivien oppilaitosten kanssa. Lain yhteistyövelvoitteen tarkoituksena on etenkin välttää mahdollisia koulutustarjonnan päällekkäisyyksiä.

1.3 Liikunnan koulutuskeskukset liikunnan ja urheilun kokonaisuudessa

Liikunnan koulutuskeskukset ovat monipuolisia vapaa-ajan harraste-, kunto- ja terveysliikunnan sekä kilpa- ja huippu-urheiluvalmennuksen osaamiskeskuksia. Lisäksi oppilaitokset tarjoavat yrityksille ja niiden henkilöstölle työelämän hyvinvoinnin kehittämiseen suunnattuja liikunnallisia toimintamalleja ja terveyttä edistäviä ohjelmia. Liikunnan koulutuskeskukset toteuttavat erilaisia liikuntapalveluita yksityisille ihmisille, urheiluseuroille, järjestöille ja yrityksille.

Verkostostrategia luonnehtii, että oppilaitosten koulutustarjonnassa näkyvät yleisen liikuntapolitiikan tavoitteet, kuten lasten ja nuorten liikunnan edistäminen. Lasten ja nuorten liikuntatottumuksia edistetään muun muassa järjestämällä erilaisia liikuntaleirejä ja -kursseja sekä leikkikerhoja. Lasten liikuntatapahtumia toteutetaan myös yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa.

Verkostostrategia linjaa, että liikunnan koulutuskeskusten keskeisenä tavoitteena on myös edistää liikunta-alan kansalaistoimintaa, kansalaisaktiivisuutta ja tasa-arvoa elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Etenkin internaattipedagogiikan avulla edistetään yhteisöllisyyttä ja luodaan elämyksellisiä oppimiskokemuksia. Liikunnan koulutuskeskukset kykenevät huomioimaan myös erityisryhmien tarpeet.

Liikunnan koulutuskeskuksilla on rooli myös kansanterveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Terveyttä edistävän liikunnan palveluilla tähdätään erityisesti työikäisten ja ikääntyvien toimintakyvyn parantamiseen ja sairauksien ehkäisyyn. Oppilaitosten toiminta poh-

jautuu koko elämänkaaren kattavaan liikunnan ja terveellisten elämäntapojen edistämiseen, jolloin lasten, nuorten ja perheiden terveyden edistäminen luo pohjan aikuisiän terveydelle.

Risto Niemisen huippu-urheilutyöryhmä asetti urheilijan huippu-urheilun kehittämisen keskiöön. Liikunnan koulutuskeskuksilla on ja tulee olemaan merkittävä rooli urheilijoiden valmentautumisen olosuhteiden, valmentajien osaamisen ja asiantuntemuksen kehittämisen sekä opintomahdollisuuksien lisäämisen kannalta katsottuna. Liikunnan koulutuskeskukset osallistuvat suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun kehittämiseen kouluttamalla valmentajia ja ohjaajia sekä tarjoamalla eri lajeille harjoitus- ja leiriolosuhteita sekä urheilijoiden testaus- ja muita tukipalveluita.

Liikunnan koulutuskeskukset tekevät tiivistä yhteistyötä alueellisten urheiluseurojen sekä lajiliittojen kanssa kilpa- ja huippu-urheilun kehittämiseksi. Liikunnan koulutuskeskukset tekevät yhteistyötä urheiluakatemioiden kanssa. Viiden osalta akatemian toiminnot ovat sijoittuneet liikunnan koulutuskeskusten yhteyteen (Kuortane, Lappi, Tanhuvaara, Varala ja Vuokatti). Akatemit edistävät huipulla olevien ja sinne tähtäävien urheilijoiden opintojen ja urheilun yhdistämistä, välittää urheilun ja valmennuksen tukipalveluita, järjestää koulutusta ja tapahtumia sekä kehittää urheilua yhdessä paikallisten seurojen ja muiden toimijoiden kanssa.

1.4 Liikunnan koulutuskeskusten kansainvälisyys

Työryhmän yhtenä tehtävänä oli pohtia verkoston vahvuuksia ja mahdollisuuksia kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla. Liikunnan koulutuskeskukset ja Urheiluopistojen Yhdistys ry ovat tehneet kansainvälisyysstrategian, joten työryhmä jätti kansainvälisyysteeman vähemmälle käsittelylle.

Verkostostrategiaan kirjattiin oppilaitosten kansainvälistymiseen tavoite, jonka mukaan opiskelijoiden, tutkinnon suorittaneiden sekä opetushenkilöstön kansainvälistä liikkuvuutta pyritään lisäämään vuositasolla 30 % kauden 2007–2012 aikana.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat verkostona tehneet jo vuodesta 1999 yhteistyötä kansainvälisen liikkuvuuden ja opettajien kansainvälisten työelämäjaksojen lisäämiseksi. Verkostolla on tällä hetkellä Euroopan alueella yhteensä 18 liikunnan ja urheilun oppilaitosta partnerina, joiden kanssa yhteistyö ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijanvaihtojen suorittamiseksi on toimivaa. Näitä kontakteja voidaan käyttää myös liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksen kansainvälisyyden lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi.

Suomalainen urheiluopistokonsepti on Euroopan koulutus- ja liikuntakeskuksiin verrattuna ainutlaatuista. Vastaavia liikunnan koulutuskeskuksia, joissa eriateinen koulutus-toiminta, huippu-urheilu, vapaa sivistystyö sekä vapaa-ajan kurssitoiminta ovat samassa kontekstissa, ei ole muualla Euroopassa. Liikunnan koulutuskeskuksille on ominaista toimiminen laaja-alaisina liikunnan ja urheilun keskuksina, joissa niiden osaaminen ja infrastruktuuri hyödynnetään tehokkaasti. Vastaavia koulutuksia ilman keskitettyä toimintaympäristöä on muissakin Euroopan maissa. Pohjoismaissa liikunta-alan koulutus on toteutettu pääosin liikuntapainotteisissa kansanopistoissa.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma esitti vapaan sivistystyön lakiin muutoksia muun muassa siten, että kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden vaatimukset huomioitaisiin siinä entistä paremmin. Liikunnan koulutuskeskusten kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden tavoitteet on huomioitu oppilaitosten toiminnassa. Huippu-urheilutoiminnassa yhä enemmän valmentajien osaamista ja yhteistyötä toteutetaan kansainvälisessä ympäristössä. Huippu-urheilutoiminnan ja valmennuksen osaamisen kehittämiseksi oppilaitosten on tär-

keä ylläpitää ja luoda uusia kansainvälisiä verkostoja. Liikunnallisen maahanmuuttajakoulutuksen avulla eri kulttuuriympäristöstä tulevia ryhmiä pyritään integroimaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kansainvälistyminen tarkoittaa liikunnan koulutuskeskusten verkoston näkökulmasta toisaalta myös asiakaskunnan kansainvälistymistä, joka on otettava huomioon palveluiden tarjonnassa. Toisaalta kansainvälistymisen myötä erilaisissa verkostoissa mukana olemisen merkitys kasvaa. Liikunnan koulutuskeskukset kartoittavat mahdollisuuksia tarjota koulutuksia kansainvälisille markkinoille sekä Euroopan liikunta- ja kuntokeskuksiin etenkin terveystuotteen alalla.

1.5 Liikunnan koulutuskeskusten tehtäväkenttä tulevaisuudessa

Työryhmän näkemyksen mukaan liikunnan koulutuskeskuksilla on keskeinen merkitys liikunnan ja urheilun kentässä, myös tulevaisuudessa. Liikunnan koulutuskeskukset ovat omaleimaisia vapaan sivistystyön oppilaitoksia, jotka toimivat liikuntapolitiikan ja koulutuspolitiikan rajapinnalla. Niissä tarjotaan nyt ja tulevaisuudessa liikunta-alan vapaan sivistystyön koulutusta, ammatillista perus- ja lisäkoulutusta sekä näitä tukevaa maksullista palvelutoimintaa.

Liikunnan koulutuskeskusten toiminta tänä päivänä pohjautuu vahvaan historiaan suomalaisen liikunnan, urheilun ja huippu-urheilun edistämisessä. Liikunta- ja urheilukulttuurin vahvistaminen sekä valtakunnallisten liikuntapolitiikan tavoitteiden edistäminen ovat liikunnan koulutuskeskusten keskeisimpiä tehtäviä. Tätä liikunnan koulutuskeskukset eivät pysty tekemään pelkästään keskenään, vaan tärkeää on läheinen kumppanuus ja yhteistyö seurojen, lajiliittojen ja toimialajärjestöjen kanssa sekä muiden alueella toimivien oppilaitosten ja urheiluakatemiaverkoston kanssa.

Urheilukulttuurin ja valtakunnallisen liikuntapolitiikan edistämisen tehtävä on erityispiirre, jonka tulee näkyä liikunnan koulutuskeskusten toiminnassa. Myös huippu-urheilun edistäminen on tunnustettava ja tunnistettava liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettavaksi vapaaksi sivistystyöksi.

Tulevaisuuden keskeisiä haasteita liikunnan koulutuskeskusten toiminnan kehittämässä on liikunta-alan osaamisesta ja sen kehittämisestä vastaaminen. Vapaan sivistystyön koulutustarjonta on liikunnan koulutuskeskuksissa viime vuosina monipuolistunut ja kohdentuu urheilijoiden, urheiluseuratoimijoiden ja lajiliittojen lisäksi enenevässä määrin myös yksityisille tahoille ja kotitalouksille etenkin kunto- ja terveystuotteen muodossa. Laaja toimintakenttä tulee nähdä monialaisen osaamisen kehittämisen kannalta vahvuutena, unohtamatta sitä, että liikunnan koulutuskeskukset ovat kiinteä osa vahvaan kansalaistoimintaan perustuvaa liikunta- ja urheilukulttuuria.

Tärkeää on, että oppilaitokset kykenevät vahvasti keskittymään oman profiilinsa mukaiseen toimintaan ja sen kehittämiseen sekä osaamisen jakamiseen verkostossa. Kullakin liikunnan koulutuskeskuksella on oltava vahva rooli omalla alueellaan, omassa liikunta- ja urheilukulttuurin vaikutuspiirissään. Kaikkien ei tarvitse osata tehdä kaikkea, kun kyse on sellaisesta aihepiiristä, jossa profiloituminen valtakunnallisesti katsoen on järkevää.

2 Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien uudistaminen

2.1 Ylläpitämislupien uudistamisen lähtökohdat

Valtioneuvosto hyväksyi 5.12.2007 Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman, jossa linjattiin, että vapaalle sivistystyölle laaditaan kehittämisohjelma vuosille 2008–2012. Kyseinen kehittämisohjelma valmistui 27.2.2009 (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12). Ohjelman perusteella on uusittu vapaasta sivistystyöstä annettu laki, uudistettu oppilaitosten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmää sekä tehostettu ylläpitäjärakennetta sekä aloitettu tilasto- ja tietopohjan kehittämishanke.

Vapaan sivistystyön lain muutos tuli voimaan 1.1.2010 (HE 175/2009). Lain muutoksella täsmennettiin vapaan sivistystyön toiminnan tarkoituksia ja tavoitteita sekä tarkennettiin vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämislupien sisältöjen määrittelyä. Muutokset perustuivat yhteiskunnalliseen ja työelämässä tapahtuneeseen muutokseen sekä käynnissä olleeseen hallinto- ja koulutuspoliittiseen uudistukseen.

Liikunnan koulutuskeskusten toiminnan tarkoitukseen otettiin mukaan koko väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä tehtäviä. Lakiin lisättiin oppilaitoksille yhteistyövelvoite muiden oppilaitosten kanssa. Ylläpitämisluvan merkitystä oppilaitoksen toimintaa ohjaavana asiakirjana vahvistettiin ja siinä määrätään oppilaitoksen koulutustehtävästä. Aikaisemman lain mukaan koulutustehtävä määriteltiin.

Laki tuli voimaan 1.1.2010. Siihen sisältyi siirtymäsäännös, jonka mukaan lupaan ylläpitää kansanopistoa tai liikunnan koulutuskeskusta sovelletaan vuoden 2010 loppuun aikaisemman lain säännöksiä, loppuvuodesta 2010 eduskunnalle esitettiin siirtymäsäännöstä koskeva lakimuutos, jossa siirrettiin säännösten soveltamista vuodelle eteenpäin. Liikunnan koulutuskeskusten uudistetun vapaan sivistystyön lain mukaisten ylläpitämislupien tulee olla voimassa 1.1.2012.

2.2 Ylläpitämislupaa koskevat säännökset

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 2 §:n mukaan liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää

koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia sovelletaan liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävään vapaan sivistystyön koulutukseen. Liikunnan koulutuskeskuksissa järjestetään myös ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Näiltä osin sovelletaan lakia ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) ja lakia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998).

Luvan liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämiseen myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Oppilaitoksen ylläpitäjä voi olla kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö. Ylläpitämisluvan saaneessa oppilaitoksessa voidaan järjestää vapaan sivistystyön koulutusta. Tätä koulutustoimintaa varten osoitetaan vapaan sivistystyön lain mukaista valtionosuutta.

Ylläpitämisluvan myöntämisen edellytyksenä ovat sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Liikunnan koulutuskeskuksen ammatillisia edellytyksiä arvioidaan muun muassa sillä perusteella, että oppilaitoksessa tulee olla toiminnasta vastaava rehtori sekä koulutuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi oppilaitoksessa voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos sivistystarpeen pysyvät muutokset tai muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät painavat syyt sitä edellyttävät tai koulutus järjestetään vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

2.3 Voimassa olevien ylläpitämisluvien arviointi

Liikunnan koulutuskeskusten voimassa olevissa ylläpitämisluvista oppilaitosten tarkoitus on kirjattu painottaen kunkin liikunnan koulutuskeskuksen toiminnan tehtäväkenttää. Toiminnan tarkoitusta kuvaavat termit ovat kuitenkin hyvin moninaisia liittyen liikunta-alan koulutuksen, liikunta- ja terveystieteiden, kilpa- ja huippu-urheiluvalmennuksen, harraste-, kunto- ja terveystieteiden sekä vapaa-ajan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen. Kaikissa oppilaitosten tarkoitusten kuvauksissa ei ole tuotu esille kohderyhmää.

Liikunnan koulutuskeskusten ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämisoikeus on kirjattu yhtenevästi.

Suomenkielisissä oppilaitoksissa suomen kielen lisäksi kolmen oppilaitoksen ylläpitämisluvista on maininta, että tarvittaessa opetusta annetaan myös muulla kielellä. Molemmista ruotsinkielisissä oppilaitoksissa opetuskielenä on ruotsi.

Nykyisissä ylläpitämisluvista liikunnan koulutuskeskuksille määriteltyt vapaan sivistystyön koulutustehtävät eivät anna samankaltaista informaatiota oppilaitosten koulutustehtävästä. Koulutustehtävien kuvaukset antavat pääpiirteissään oppilaitoksille mahdollisuuden järjestää laaja-alaisesti liikuntaan liittyvää koulutus- ja palvelutoimintaa kaikenikäisille. Vaihtelevat kuvaukset eivät kuitenkaan anna yhtenevää informaatiota vapaan sivistystyön koulutuksen sisällöllisistä painotuksista tai mahdollisista eri lajien toimintaan keskitetyistä koulutuksista tai oppilaitoksen erityisistä osaamisalueista.

2.4 Huippu-urheilun valtakunnallisten valmennuskeskusten määrittely ylläpitämisluvuissa

Valmennuskeskustoiminnan muotoutuminen nykyiselle

Suomen Olympiakomitea laati vuonna 1987 muistion suomalaisten valmennuskeskusten perustamisesta. Muistiossa esitettiin Kuortaneen Urheiluopiston, Liikuntakeskus Pajulahden, Suomen Urheiluopiston ja Vuokatin Urheiluopiston kehittämistä valtakunnallisiksi valmennuskeskuksiksi.

Kouluhallitus tiedusteli opetusministeriön kantaa valmennuskeskusten perustamisesta Kuortaneen, Pajulahden, Suomen ja Vuokatin urheiluopistoihin vuonna 1988. Ministeriön vastauksessa (päiväty 21.12.1988) on suhtauduttu myönteisesti Kouluhallituksen ehdotukseen training room -järjestelmän toteuttamisesta ja kannatettu valmennuskeskusten perustamista käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Opetusministeriön kirjeessään esittämä kanta ei ole hallinnolliseen päätökseen verrattavissa oleva toimi.

Vuonna 1993 valmistui Urheiluopistojen Yhdistys ry:n laatima urheiluopistostrategia UROS 2000, jossa todettiin, että liikunnan koulutuskeskusten merkitys huippu-urheilun valmennus- ja harjoittelukeskuksina oli lisääntynyt ja että huippu-urheiluvalmennus vaatii yhä osaavampaa, ammattimaisempaa ja monipuolisempaa tukea. Strategiassa määriteltiin kolme kategoriaa valmennuskeskuksille: oman alueensa harjoituskeskukset (kaikki), valtakunnalliset valmennuskeskukset (Suomen Urheiluopisto, Kuortaneen Urheiluopisto, Liikuntakeskus Pajulahti ja Vuokatin Urheiluopisto) sekä valtakunnallisen erityisroolin omaavat valmennuskeskukset (Eerikkilän Urheiluopisto ja Varalan Urheiluopisto).

Kyseinen strategia päivitettiin vuonna 1997. Tällöin todettiin, ettei urheiluopistojen monipuolisia olosuhteita ja asiantuntijapalveluita tunnettu riittävästi kilpa- ja huippu-urheilua toteuttavien lajiliittojen keskuudessa. Valmennuksen kehittämisen lajiliittojen kanssa ei nähty vielä toimineen riittävän tavoitteellisesti ja järjestelmällisesti.

Ensimmäinen arviointi liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoiminnasta laadittiin vuonna 2000. Valmennuskeskusten kehitystyöryhmä (Opetusministeriön työryhmien muistioita 2000:23) teki kyselyn valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoiminnasta sekä valmennuskeskustehtäviä hoitavasta henkilöstöstä. Työryhmä selvitti mm. urheiluopistojen valmennuskeskushenkilöstön määrää ja työpanosta, yhteistyötä lajiliittojen kanssa, valmennuskeskustoiminnan vuorokausia, valmentajakoulutusta sekä urheilijan uraan ja kokonaisvaltaiseen valmennukseen liittyviä palveluita.

Kehitystyöryhmä päätyi määrittelemään valmennuskeskukset kolmeen kategoriaan: 1) valtakunnalliset huippu-urheilun valmennuskeskukset; 2) alueelliset kilpa-urheilun valmennuskeskukset sekä 3) suurissa asutuskeskuksissa toimivat harjoittelukeskukset.

Kehitystyöryhmä esitti, että liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskukset kirjattaisiin opistojen ylläpitämisluviin ja että malli 4+2 virallistetaan nimeämällä Suomen Urheiluopisto, Kuortaneen Urheiluopisto, Liikuntakeskus Pajulahti ja Vuokatin Urheiluopisto valtakunnallisiksi huippu-urheilun valmennuskeskuksiksi ja Eerikkilän ja Varalan urheiluopistoille määritellään valtakunnallinen erityisrooli omien lajiensa valmennuskeskuksina.

Nykytilan arviointi

Valtakunnalliset ja alueelliset liikunnan koulutuskeskukset muodostavat koko maan kattavan verkoston. Niiden monipuolinen toiminta vapaan sivistystyön koulutuksen ja ammatillisen

koulutuksen sekä vapaan sivistystyön koulutustehtävää tukevan maksullisen palvelutoiminnan parissa luovat osaamisperustan myös suomalaisen huippu-urheilun edistämiseksi. Kaikilla liikunnan koulutuskeskuksilla on merkittävä rooli omalla alueellaan. Valtakunnalliset huippu-urheilun valmennuskeskukset ovat keskeisiä toimijoita huippu-urheilun kokonaisuudessa.

Ylläpitämislupia ei ole uudistettu valmennuskeskustyöryhmän tarkoittamassa muodossa. Liikunnan koulutuskeskusten huippu-urheilun valmennuskeskustoiminta on kehittynyt kunkin oppilaitoksen omien strategioiden, tavoitteiden ja päätösten perusteella. Valtiolta ei ole osoitettu erillisiä määrärahoja valmennuskeskustoiminnan kehittämiseen muutoin kuin satunnaisten laatu- ja kehittämisavustusten tai rakentamisavustusten muodossa.

Olemassa oleva tilanne on myös muotoutunut edellä esitettyjen muutamien dokumenttien, valmennuskeskusten keskinäisen löyhän yhteistyön sekä liikunnan koulutuskeskusten lajiliittojen kanssa käymien kahdenkeskisten neuvottelujen kautta.

Päällisin puolin vaikuttaa siltä, että suomalaisten lajiliittojen huippu-urheilutoiminta on suurimmalta osaltaan jokseenkin sitoutunut jonkun tai joidenkin liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskuksiin. Myös liikehdintää on tapahtunut ja tämä on osaltaan johtanut pienimuotoiseen liikunnan koulutuskeskusten väliseen kilpailutilanteeseen.

On ilmeistä, että lajiliittojen ja liikunnan koulutuskeskusten tekemä yhteistyö on luonteeltaan sattumanvaraista ja lyhytjänteistä. Kaikkien lajien osalta ei ole päästy todelliseen yhteistyötilanteeseen, vaan ennemmin kyse on olosuhteiden tai tilojen vuokraamisesta. Lajien sitoutumisen aste tiettyyn liikunnan koulutuskeskukseen on voinut olla liiaksi kiinni yksittäisistä henkilöistä ja rakentava vuoropuhelu lajien ja valmennuskeskusten välillä sekä yleinen toimintojen keskittämiseen johtava koordinaatio on puuttunut.

Valmennuskeskusten pitkäjänteisen toiminnan, osaamisen ja olosuhteiden kehittämisen kannalta lajiliittojen liikehdintä ei ole suotuisa tilanne. Tärkeää olisi, että lajit saisivat osaavat, asiantuntevat sekä olosuhteiltaan ja tukitoiminnoiltaan parhaat mahdolliset palvelut. Liikunnan koulutuskeskusten kannalta olisi tärkeää saada lajiliitoista mahdollisimman sitoutuneita asiakkaita, jotta oppilaitoksen on järkevää pitkällä tähtäimellä kehittää olosuhteita ja henkilöstön osaamista lajin toivomaan suuntaan.

Liikunnan koulutuskeskusten ja valmennuskeskusten käytössä olevat valmennuksen teknologinen osaaminen ja laitteistot ovat huippu-urheilun viimeisimpään kansainväliseen kehitykseen verrattuna jääneet jälkeen. Teknologiaan investoiminen on kallista, eikä välttämättä valmennuskeskustoimintaa tekevienkään liikunnan koulutuskeskusten prioriteetteja.

Suomessa katsotaan siis tällä hetkellä toimivan neljä valtakunnallista huippu-urheilun valmennuskeskusta sekä kaksi valtakunnallisen erityistehtävän omaavaa liikunnan koulutuskeskusta. Näiden toiminnasta ei ole tässä vaiheessa tehty arviointia eikä myöskään ole arvioitu niiden liikunnan koulutuskeskusten toimintaa suhteessa huippu-urheilun valmennuskeskustoimintaan, joissa on halua strategisesti panostaa huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan kehittämiseen.

Karkeasti voidaan kuitenkin todeta, että olemassa olevien valmennuskeskusten toiminta, yhtä lukuun ottamatta, on muodostunut kullekin liikunnan koulutuskeskukselle joko omistuspohjansa, sijaintinsa tai henkilökuntansa myötä merkittävää asiantuntemusta ja huippu-urheilun edistämisen kannalta olennaista osaamista. Merkittävää on ollut se, että valmennuskeskuksen toiminnassa on keskitytty omien vahvuuksien syventämiseen ja omien lajien kehittämiseen sekä kansainvälisiin verkostoihin etenkin omien lajien parissa. Osalla on myös kansainvälistä tunnustusta ja etenkin urheiluoppilaitos- tai urheiluakatemiayhteistyön kautta myös päivittäisvalmennusta.

Liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoiminnan kehittymiseen on vaikuttanut keskeisesti myös toimiminen läheisessä yhteistyössä eri kehittämishankkeiden osalta KIHU:n ja Olympiakomitean kanssa. Suuri merkitys valmennuskeskustoiminnan kehitymisessä on myös muun oppilaitoskentän (esim. urheilulukiot) ja yhä enenevässä määrin urheiluakatemioiden kanssa tehty yhteistyö.

Vapaan sivistystyön lain mukaisesti liikunnan koulutuskeskusten yksi tehtävä on valmennustoiminta. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisessa liikunnan koulutuskeskuksessa on valmennustoimintaa ja kunkin liikunnan koulutuskeskuksen rooli korostuu valmennustoiminnan osalta etenkin omalla alueellaan.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat muihin vapaan sivistystyön oppilaitosmuotoihin verrattuna haasteellinen monipuolisten toimintojen ja koulutuksen vuoksi. Ei ole täysin yksiselitteistä hyväksyä huippu-urheilua vapaan sivistystyön lain tarkoituksen piiriin¹. Työryhmän näkemyksen mukaan valmennuskeskustoiminta on vapaata sivistystyötä urheilijapolun kaikissa vaiheissa. On kyseessä nuori 10-vuotias jalkapalloilija tai olympiakisoissa menestynyt keihäänheittäjä, molempien kohdalla harjoitusleireillä valmentajan johdolla tapahtuva oppimis- ja kehitysprosessi täyttää vapaan sivistystyön lain hengen. Huippu-urheilun valtakunnallinen valmennuskeskustoiminta tulee kuitenkin erottaa käsitteellisesti siitä, mikä on jokaisen liikunnan koulutuskeskuksen tehtävä.

Pohdinta valmennuskeskusmääritelmästä

Työryhmän käsityksen mukaan valtakunnallisella huippu-urheilun valmennuskeskuksella tarkoitetaan:

Liikunnan koulutuskeskuksen yhteydessä toimivaa yksikköä, joka on valittujen painopistelaajien osaamiskeskus ja jonka tärkeimpänä tehtävänä on suomalaisen huippu-urheilun kehittäminen. Yksikkö tarjoaa huipulle tähtäävien ja jo huipulla olevien urheilijoiden valmennusta ja valmentajien koulutusta yhteistyössä lajiliittojen ja muiden valmennuskeskusten kanssa. Valmennuskeskuksessa on valmennustoiminnalle tärkeitä olosuhteita, tukipalveluita, tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä osaamisen jakamisen menetelmiä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Määritelmällä tavoitellaan sitä, että valtakunnallisen huippu-urheilun valmennuskeskuksen toiminnan tulee olla tasoltaan ja laadultaan sellaista, että se täyttää kansalliset ja kansainväliset vaatimukset päivittäisharjoittelun, leiriharjoittelun ja valmennuksen osalta.

Toimiminen omana yksikkönään ja osaamiskeskuksena tarkoittaa sitä, että valmennuskeskuksella tulee olla oma henkilöstönsä, jonka osaaminen on huippu-urheilun vaatimusten mukaisesti riittävän laaja-alaista ja syvää. Tärkeimpiä henkilöstön osaamisalueita ovat huippuvalmennus, valmentajakoulutus, testauksen eri osa-alueet sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta. Valmennuskeskuksessa korostuu se, että henkilöstön ja valmentajien osaaminen eri lajien osalta kyetään hyödyntämään toisiaan täydentäen ja lajirajat ylittäen.

Huippu-urheilun valmennuskeskuksen tulee tehdä yhteistyötä muiden suomalaisten sekä kansainvälisten huippu-urheilun valmennuskeskusten kanssa sekä etenkin lajiliittojen ja Olympiakomitean kanssa. Lajiliittojen kanssa tehtävässä yhteistyössä keskeistä on jatkuva vuorovaikutus, valmentajien yhteispalkkaus ja valmennuksen konsultointi. Yhteistyö urheiluakatemian ja paikallisten seurojen kanssa on urheilijan uran ja opiskelujen yhdistämisen

¹ Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta

kannalta merkittävää. Valmennuskeskusten tutkimus- ja kehittämistoiminnan osalta muita keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimus- ja kehittämiskeskus KIHU sekä Jyväskylän yliopisto.

Huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnassa rakennettuihin olosuhteisiin kohdistuu yleensä enemmän vaatimuksia kuin normaaleihin vapaa-ajan liikuntatiloihin. Eroja on esimerkiksi tilojen koossa, rakennusmateriaaleissa (kuten alustojen pintamateriaali), tarvittavien pukutilojen lukumäärässä, ilmanvaihdossa ja valaistuksessa. Tämän lisäksi valmennustoiminnassa tarvitaan lisälaitteita, kuten kamerajärjestelmiä, kenttätestauslaitteita, erityisharjoitusvälineitä ja videotauluja.

Valmennuskeskuksessa on hyvien harjoitteluolosuhteiden lisäksi oltava tarjolla tärkeimpiä tukipalveluja, joita ovat hieronta- ja fysioterapiapalvelut sekä muut palautumista tehostavat menetelmät ja lajitekniset seurantajärjestelmät. Myös lääkärin, ravintoterapeutin ja psykologin palvelut on kyettävä järjestämään.

Työryhmän käsityksen mukaan valmennuskeskustoiminnan tulee kohdistua koko urheilijan polun vaiheisiin, tosin painopiste on huippu-urheiluvaiheen valmentautumisessa. Valmennuskeskuksissa huippu-urheilutoiminnaksi luetaan niiden lajien valmennus- ja koulutustoiminta, joka koskee ensisijaisesti nuorten ja aikuisten maajoukkueitasoa sekä pientä ryhmää urheilijoita, jotka ovat kansainvälisellä tasolla menestyviä huippu-urheilijoita. Ikään perustuvia viiterajoja on työryhmän mielestä vaikea asettaa, koska muutamassa lajissa nuorten huipulle tähtäävä valmennus alkaa jo hyvin varhain (esim. telinevoimistelu, taitoluistelu ja uinti). Useimmissa lajeissa kuitenkin pidetään 15 vuoden vähimmäisikärajaa, kun kyse on tavoitteellisesta huippu-urheilusta.

Suositus arvioinnin suorittamisesta

1) Työryhmä esittää, että ennen ylläpitämisluvista tehtävää päätöksentekoa tulee arvioida nykytilanne uudistettujen huippu-urheilun valmennuskeskustoimintaa koskevien kriteerien perusteella kaikkien niiden liikunnan koulutuskeskusten osalta, jotka arviointiin haluavat osallistua.

Määrittelyllä ylläpitämisluvissa mahdollistetaan se, että valmennuskeskustoiminnalle voidaan jatkossa kohdentaa määrärahoja joko perustamishankeavustuksista tai huomioida valmennuskeskustoiminnan kalleus suhteessa muuhun vapaan sivistystyön koulutukseen valtionosuusrahoituksessa, esimerkiksi yksikköhinnan korotuksella tai muulla tavoin.

Edellinen arviointi valmennuskeskustoiminnasta on tehty vuonna 2000. Yhdentoista vuoden aikana valmennuskeskustoiminnassa ja kansainvälisessä huippu-urheilussa on tapahtunut paljon muutoksia. Lisäksi myös muissa kuin niissä liikunnan koulutuskeskuksissa, joissa valmennuskeskuksia tällä hetkellä on, löytyy intressejä toteuttaa jonkun tai useamman lajin huippu-urheilun valtakunnallista valmennuskeskustoimintaa.

Uudistetuilla kriteereillä tarkoitetaan vuoden 2000 arvioinnista poiketen myös laadullisia mittareita, kuten työryhmän muotoilemassa valmennuskeskusmääritelmästä on johdettavissa. Mitattavia tekijöitä voisivat olla esimerkiksi valmennuskeskushenkilöstön koulutustausta sekä osaamisen kehittämisen käytännöt, huippu-urheiluvallmentustoiminnan kannalta olennaisten olosuhteiden laatu ja saatavuus, valmentajakoulutus ja siihen kohdistuvat kehittämistoimenpiteet, osaamisen ja asiantuntemuksen jakamisen mekanismit, tukipalveluiden tarjonta, huippu-urheilun ja valmentamisen tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen.

Valmennuskeskusta ei ole ilman urheilijoita ja lajeja. Tällöin on tärkeää selvittää myös se, mitkä ovat valmennuskeskuksen ja eri lajiliittojen pitkäkestoisen kumppanuuden tila ja tulevaisuus. Yhteistyön ja valmennuskeskusten omien lajien täsmentäminen edesauttavat sitä, että eri valmennuskeskusten roolien ja vastuiden määrittäminen sekä osaamisen jakaminen olisivat mahdollisia suomalaisen huippu-urheilun kokonaisuudessa. Pitkäkestoisella kumppanuudella lajien kanssa voidaan tarkoittaa esimerkiksi valmennusleirityksiä ja valmentajien yhteispalkkauksia.

Arviointi tulee suorittaa yhteistyössä käynnissä olevan huippu-urheilun muutosprojektin kanssa.

2.5 Esitys ylläpitämisluvissa määrättävistä sisällöistä

Työryhmän lähtökohtana ylläpitämisluvien uudistamisessa on lisätä ylläpitämisluvien sisällöllistä yhteismitallisuutta sekä sitä, että ylläpitämisluvut tukevat liikunnan koulutuskeskusten verkostostrategiassa määritellyn verkostoyhteistyön toteutumista.

Lain mukaan ylläpitämisluvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevat tiedot sekä lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot (ks. liite 1).

Ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevilla tiedoilla tarkoitetaan oppilaitoksen ylläpitäjän kotipaikkaa ja Y-tunnusta sekä oppilaitoksen nimeä ja sijaintipaikkaa. Oppilaitoksen koulutustehtävässä liikunnan koulutuskeskus voi painottaa myös arvo- ja aatetaustansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään.

Liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjän opetuskieli kattaa sekä vapaan sivistystyön että ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opetuskielen. Opetuskieli määräytyy sen mukaan, mikä on oppilaitoksen sijaintipaikka. Tämän lisäksi oppilaitos voi kuitenkin halutessaan järjestää opetusta myös muilla kielillä eikä erillistä mainintaa tarvita ylläpitämisluvassa. Jos oppilaitos haluaa antaa opetusta myös muilla kielillä, erillistä mainintaa ylläpitämislupa ei tarvita. Mikäli ylläpitämisluvassa on maininta useammista kielistä, tämä velvoittaa samalla myös näiden kielten käyttöön oppilaitoksen hallintokielenä.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta uusi laissa määrätty yhteistyövelvoite, joka ylläpitämislupa on kirjattava, tarkoittaa työryhmän käsityksen mukaan erityisesti liikunnan ja urheilun edistämiseksi sekä urheilijoiden valmentautumis- ja koulutusmahdollisuuksien kehittämiseksi tehtävää yhteistyötä.

Muita ylläpitämisluvassa mainittavia sisältöjä on esimerkiksi liikunnan koulutuskeskusten toiminta-alue. Nykyisissä ylläpitämisluissa on määritelty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta myös maantieteellinen toiminta-alue (vrt. HE 23/1992).

Edellisessä luvussa on käsitelty huippu-urheilun valtakunnallisten valmennuskeskusten toimintaa sekä näiden toiminnan edellytyksiä liikunnan koulutuskeskusten yhteydessä, osana huippu-urheilua ja sen kehittämistä. Työryhmän näkemyksen mukaan edellisessä luvussa esitetyn arvioinnin suorittamisen jälkeen on mahdollista tehdä johtopäätökset siitä, onko opetus- ja kulttuuriministeriön tekemissä hallinnollisissa päätöksissä, eli liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupapäätöksissä, mahdollista määritellä liikunnan koulutuskeskusten huippu-urheilun valmennuskeskukset.

2) Työryhmä esittää, että ylläpitämisluvissa kaikille suomenkielisille oppilaitoksille opetuskieleksi määrätään suomi ja ruotsinkielisille oppilaitoksille ruotsi.

3) Työryhmä esittää, että ylläpitämislupiin kirjataan oppilaitoksen yleisen, vapaan sivistystyön lain oppilaitosmuodolle säädetyistä tehtävistä johdetun koulutustehtävän lisäksi oman profiilin mukaisen toiminnan kehittäminen sekä siihen liittyvän osaamisen jakaminen liikunnan koulutuskeskusverkoston sisällä.

4) Työryhmä esittää, että ylläpitämisluvassa edellytetään yhteistyön tekemistä laissa määriteltujen tahojen lisäksi myös liikunnan ja urheilun kansalaisjärjestöjen kanssa.

5) Työryhmä esittää, että liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupiin kirjataan valmennuskeskukset siltä osin kuin tarkoitetaan huippu-urheilun valtakunnallisia valmennuskeskuksia, erikseen suoritettavan arvioinnin perusteella.

Lisäksi työryhmä pitää tärkeänä, että ylläpitämisluvassa jatkossakin kirjataan mahdollisuus vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n mukaiseen toimintaan. Tämän mukaan liikunnan koulutuskeskukset voivat myös järjestää koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa maksullisena palvelutoimintana.

3 Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen kehittämislinjau

3.1 Katsaus vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen valtionrahoitukseen

Kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten, liikunnan koulutuskeskusten ja kesäyliopistojen rahoitus perustuu vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) ja asetukseen (805/1998). Valtio rahoittaa lain piiriin kuuluvien oppilaitosten vapaan sivistystyön koulutuksen eli tutkintoon johtamattoman koulutuksen käyttökustannuksia valtionosuutena. Valtionosuuden ulkopuolelle jäävä osa kustannuksista katetaan opiskelijamaksuilla ja ylläpitäjän muulla rahoituksella.

Laissa säädetään eri oppilaitosmuotojen rahoituksen määräytymisperusteista. Valtionrahoituksen laskennallisena perusteena ovat vuosittain kussakin oppilaitosmuodossa oppilaitoksille määrättävä suorite ja suoritetta kohden laskettu yksikköhinta. Käyttökustannusten valtionosuuden peruste on kussakin oppilaitosmuodossa yksikköhinnan ja suoritteen tulo, joka vahvistetaan lain mukaan vuosittain kullekin oppilaitokselle. Toiminnan järjestäjille myönnetään valtionosuutta laissa määritellyn valtionosuusprosentin mukaisesti edellä mainitulla tavalla lasketusta euromäärästä.

Yksikköhinnat lasketaan kunkin oppilaitosmuodon käyttökustannusten pohjalta joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä kalenterivuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden suoritteiden määrällä. Valtionosuuden määräytymisperusteita tarkistetaan vuosittain kunnallisten peruspalveluiden kustannuskehitystä kuvaavalla hintaindeksillä täysimääräisesti (opintokeskusten opintokerhotoiminnan kustannuksia ei sisällytetä kustannuspohjaan eikä opintokerhotoiminnan yksikkö hinnassa huomioida indeksikorotuksia).

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätetään lain 13 §:ssä määritellyt kustannukset. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille ao. lain 14 §:n nojalla myönnettävät valtionavustukset vähennetään (nettoutetaan) oppilaitosten yksikköhintojen laskemisen perusteena käytettävistä kustannuksista.

Valtion talousarviossa määrätään vuosittain vapaan sivistystyön oppilaitoksille toimintamuotokohtaiset suoritteiden kokonaismäärät, josta opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa

ennalta seuraavaa vuotta varten kullekin oppilaitokselle valtionosuuden perusteena käytettävän suoritemäärän. Suoritteiden vahvistamisen perusteet päättää opetus- ja kulttuuri-ministeriö.

Suoritteet 2009	Toteutuneet	VOS-rah.	%
Kansalaisopistot	2 244 555	2 031 742	90,5
Kansanopistot	306 048	283 919	92,8
Kesäyliopistot	94 519	54 432	57,6
Valtak. liikunnan koul.kesk.	363 834	274 900	75,6
Alueell. liikunnan koul.kesk.	77 039	51 000	66,2
Opintokeskukset	272710	172 940	63,4

3.2 Liikunnan koulutuskeskusten toiminnan rahoitus

Vapaan sivistystyön valtionosuusrahoitus

Valtio rahoittaa liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutusta valtionosuuksina, jotka katetaan osin veikkausvoittovaroista ja osin yleisistä budjettivaroista.

Vapaan sivistystyön valtionrahoituksen laskennallisena perusteena ovat vuosittain liikunnan koulutuskeskukselle määrättävä suoritemäärä ja suoritetta kohden laskettu yksikköhinta. Liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta suoritemäärän ja yksikköhinnan tulosta 65 %.

Yksikköhinnat lasketaan, kuten muiden vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen osalta, käyttökustannusten pohjalta joka neljäs vuosi. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa.

Valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa suorite on opiskelijavuorokausi ja alueellisissa opiskelijapäivä. Valtion talousarviossa määrätään suoritteiden kokonaismäärä, josta opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa kullekin oppilaitokselle valtionosuuden perusteena käytettävän suoritemäärän.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta opiskelu on sisäoppilaitosmuotoista ja luonteeltaan kokopäiväistä. Opiskelujaksolle on säädetty vähimmäispituus, joka on 15 opetustuntia. Valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden pituista opiskelujaksoa, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Alueellisessa liikunnan koulutuskeskuksessa opiskelijapäivällä tarkoitetaan yhden opiskelijan vähintään neljä tuntia kestävää opiskelujaksoa.

Valtionosuuden perusteena olevien suoritteiden jaossa on vuodesta 2003 alkaen käytetty suuruusluokka- ja sisältöpainotuksia urheiluopistoyhdistyksen hallituksen asettaman työryhmän muistion (22.1.2001) perusteella.

Suuruusluokkakertoimilla on tarkoitus huomioida oppilaitosten erilaisia edellytyksiä tuottaa opiskelijavuorokausia. Sisältökertoimilla huomioidaan pelkän toteutetun opiskelijavuorokausimäärän lisäksi järjestetyn koulutuksen sisältöä. Lisäksi käytössä on nk. jarruprosentti, jotta vuosittaiset opiskelijavuorokausimuutokset muuttavat oppilaitokselle myönnet-

tävien suoritteiden määrää enintään 20 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Enimmäissuoritemäärä valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta jaetaan siten, että 75 % jaetaan toteutuneiden suoritteiden määrän perusteella suuruuskertoimilla painotettuina. Suoritteista 25 % jaetaan sisältökertoimella painottaen siten, että toteutuneita vuorokausia painotetaan ensin sisältökertoimilla ja sen jälkeen suuruusluokkakertoimilla. Toteutuneiden suoritteiden osalta käytetään edellisen vuoden toteuman ja kuluvan vuoden toteuma-arvion keskiarvoa.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta käytössä on sisältökertoimet, mutta ei suuruusluokkakertoimia.

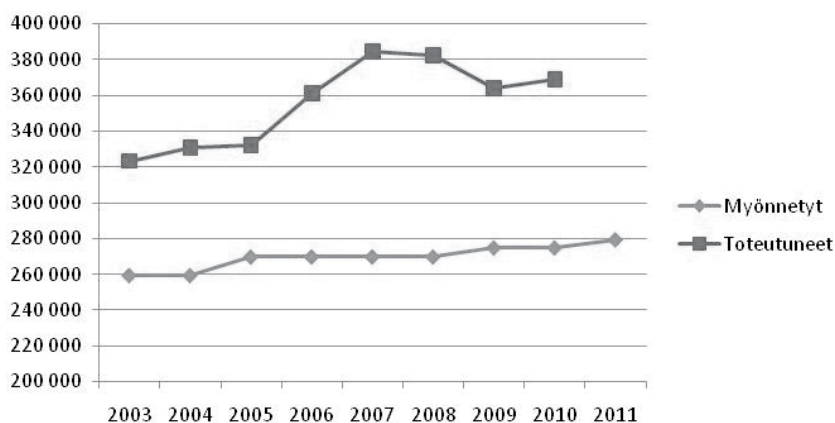
Sisältökertoimet:

Lapsi- ja nuorisoliikunta	1,20
Vammaisliikunta	1,20
Kansalaisjärjestötoiminta	1,15
Aikuisliikunta	1,05
Huippu-urheilu	1,05
Muu ohjauskoulutus	1,05

Suuruusluokkakertoimet:

Eerikkilän Urheilupuisto	Palloilu Säätiö	1,10
Kisakallion Urheilupuisto	Kisakalliosäätiö	1,10
Kuortaneen Urheilupuisto	Kuortaneen Urheilupuistosäätiö	1,05
Lapin Urheilupuisto	Rovaniemen ammattikoulutuksen kuntayhtymä	1,15
Liikuntakeskus Pajulahti	Valtakunnallinen valmennus- ja liikuntakeskus Oy	1,05
Solvalla idrottsinstitut	Folkhälsan Utbildning Ab	1,15
Suomen Urheilupuisto	Suomen Urheilupuiston Kannatusosakeyhtiö	1,00
Tanhuvaaran Urheilupuisto	Tanhuvaaran Säätiö	1,10
Urheilupuisto Kisakeskus	TUL:n Kisakeskussäätiö	1,10
Varalan Urheilupuisto	Varalan säätiö	1,10
Vuokatin Urheilupuisto	Vuokatin Säätiö	1,05

Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausisuoritteet, joiden perusteella valtion-osuusrahoitus määräytyy, ovat vuodesta 2005 lähtien jonkin verran kasvaneet (+ 20 000 ovrk). Valtionosuudella rahoitettujen opiskelijavuorokausien suhde toteutuneisiin oli 74,5 % vuonna 2010.

Kuvio 1. Vapaan sivistystyön myönnettyt ja toteutuneet opiskelijavuorokaudet liikunnan koulutuskeskuksissa yhteensä vuosina 2003–2010. (Opetushallitus 2009, OKM 2011)

Toteutuneiden ja myönnettyjen opiskelijavuorokausien suhde liikunnan koulutuskeskuksittain:

Taulukko 1. Toteutuneiden suoritteiden ja VOS-suoritteiden suhde, vrk-päätös 2011 (OKM 2010)

Oppilaitos	Toteutuneiden suoritteiden ja vos-suoritteiden suhde (ka 2009–2010, päätös 2011)
Eerikkilä	72
Kisakallio	68
Kisakeskus	82
Kuortane	75
Lappi	77
Pajulahti	68
Solvalla	99
Suomen Urh.	79
Tanhuvaara	82
Varala	83
Vuokatti	75

Harkinnanvaraiset avustukset

Oppilaitoksille voidaan lisäksi hakemuksesta myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia, näitä ovat laatu- ja kehittämisavustukset, opintoseteliavustukset sekä perustamishankeavustukset.

Laatu- ja kehittämisavustukset: Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 14 §:n mukaisesti liikunnan koulutuskeskuksille harkinnanvaraisia laatu- ja kehittämisavustuksia. Valtion talousarviossa tarkoitukseen on vuodesta 2009 alkaen myönnetty 650 000 euroa (tätä ennen 600 000 euroa).

Laatu- ja kehittämisavustusten tavoitteena on tukea vapaalle sivistystyölle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja laadun kehittämistä oppilaitoksissa. Kaikille vapaan sivistystyön oppilaitoksille yhteisiä laatu- ja kehittämistyön tavoitteita ovat elinikäinen oppiminen ja

saavutettavuus. Liikunnan koulutuskeskusten osalta oppilaitosmuotokohtaiset tavoitteet on määritelty vuosille 2010–2012 seuraavasti:

- lasten ja nuorten liikuntakasvatus
- seura- ja järjestötoimintaa palveleva koulutus
- valmennustoiminta, ml. huippu-urheilun koulutuksen kehittäminen
- terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan koulutus

Avustusten tarkoituksena on tukea liikunnan koulutuskeskusten toiminnan sekä vapaana sivistystyönä tarjottavien koulutussisältöjen kehittämistä. Laatu- ja kehittämisavustuksella tuetaan urheiluopistostrategian toteutumista sekä liikunnan koulutuskeskuksen omaa.

Opintoteliavustukset: Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 14 §:n mukaisia liikunnan koulutuskeskusten opintoteliavustuksia, jotka on tarkoitettu opiskelijamaksuja korvaavaksi tai alentavaksi järjestelmäksi vapaan sivistystyön koulutuksessa. Opintoteliavustuksella tuettava koulutus on liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionosuuden piiriin kuuluvaa koulutusta.

Avustuksen avulla liikunnan koulutuskeskukset voivat jättää perimättä tai alentaa opiskelijamaksuja koulutuksessa aliedustetuilta kohderyhmiltä, joita ovat maahanmuuttajat tai maahanmuuttajataustaiset, työttömät tai pitkäaikoinen aikaa lomautetut ja elintapatautiin sairautensa kärsivät henkilöt.

Vuonna 2011 tarkoitukseen on valtion talousarviossa osoitettu 100 000 euroa. Vuonna 2010 vastaava määräraha oli 20 000 euroa.

Liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatoimintojen perustamishankkeet: Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2006) mukaisesti liikunnan koulutuskeskuksille vapaasta sivistystyöstä (632/1998) annetun lain tarkoittamille liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeille. Valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain määräraha liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden avustamiseen. Määrärahan suurus oli vuonna 2010 2,8 m€.

Avustuksen määrä on enintään 40 % hankkeen vapaan sivistystyön osuuteen hankkeen kustannusarviosta. Avustushakemuksia käsitellessään opetus- ja kulttuuriministeriö huomioi liikuntapolitiittisen arvioinnin lisäksi rakennusteknisiä seikkoja. Liikuntapaikkarakentaminen on erityisosaamista vaativaa rakentamista. Liikuntapaikat ovat usein mittavia hankkeita sekä laajuudeltaan että kustannuksiltaan, niiden käytönaikaiset kustannukset ovat merkittävät, niihin liittyy rakenteellisen ja toiminnallisen turvallisuuden vaatimukset sekä tilojen saavutettavuus, esteettömyys, energiatehokkuus ja kestävä kehitys.

Oppilaitosten toimintaan kohdistuva muu rahoitus

Vapaan sivistystyön rahoituksen lisäksi liikunnan koulutuskeskusten ylläpitäjät saavat valtiolta ammatillisen perus- ja/tai lisäkoulutuksen rahoitusta. Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta maksetaan opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan ja oppilaitoksen opiskelijamäärän perusteella, jonka enimmäismääriä säätelee opetus- ja kulttuuriministeriö. Oppilaitosten järjestämän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle vahvistettujen opiskelijatyövuosien sekä opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Muutoin liikunnan koulutuskeskusten ylläpitäjät kattavat toimintansa kustannuksia opiskelijamaksuilla sekä ylläpitäjän muulla rahoituksella, kuten oppilaitoksen maksullisella palvelutoiminnalla tai liiketoiminnalla (kuviot 2). Maksullisella palvelutoiminnalla (alv 0 %)

tarkoitetaan esimerkiksi yleishyödyllisille yhdistyksille tai urheiluseuroille tarjottavaa, vapaan sivistystyön luonteista liikunta-alan koulutusta, joka ei täytä vapaalle sivistystyölle säädettyä ajallista vähimmäisvaatimusta. Liiketoiminnalla tarkoitetaan erilaisia palveluita, joita tarjotaan muille kuin yleishyödyllisille asiakasryhmille (esim. yksittäiset henkilöt tai yritysmuotoiset yhteisöt).

VEROTON TOIMINTA					VEROLLINEN TOIMINTA
VALTIONRAHOITUKSEN TUKEMA TOIMINTA					
Ammatillinen peruskoulutus	Ammatillinen lisäkoulutus	Vapaa sivistystyö	Harkinnanvaraiset avustukset	Maksullinen palvelutoiminta	Liiketoiminta

Kuvio 2. Liikunnan koulutuskeskusten nykyinen rahoitusmalli

Taulukko 2. Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus vuodelta 2009.

	eurot	%
Valtion rahoitus (laskennalliset valtionosuudet)		
Vapaa sivistystyö	15 630 259	22,56
Ammatillinen peruskoulutus	9 764 111	14,09
Ammatillinen lisäkoulutus	5 658 285	8,17
Harkinnanvaraiset avustukset	3 400 000	4,91
Muu rahoitus		
Maksullinen palvelutoiminta	14 695 940	21,21
Opiskelijamaksut	18 134 213	26,17
Muut tulot	2 005 460	2,89
Kaikki yhteensä	69 288 268	100,00

3.3 Nykymuotoisen valtionrahoituksen kehittämistarpeita

Työryhmä käsitteli liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen nykytilaa ja sen kehittämistarpeita. Työryhmän näkemyksen mukaan valtionosuusrahoitusmallin riittävän syvälinen tarkastelu käytettävissä olevan ajan ja tiedon puitteissa ei ollut mahdollista. Lisäksi mallin uudistamiseksi tarvittava esitys vaatisi tuekseen tutkimuksellista otetta.

Suoritteiden jako

Vuodesta 2003 alkaen sovellettu suoritteiden jaon laskennallinen malli todettiin vaikeaselkoiseksi ja monimutkaiseksi.

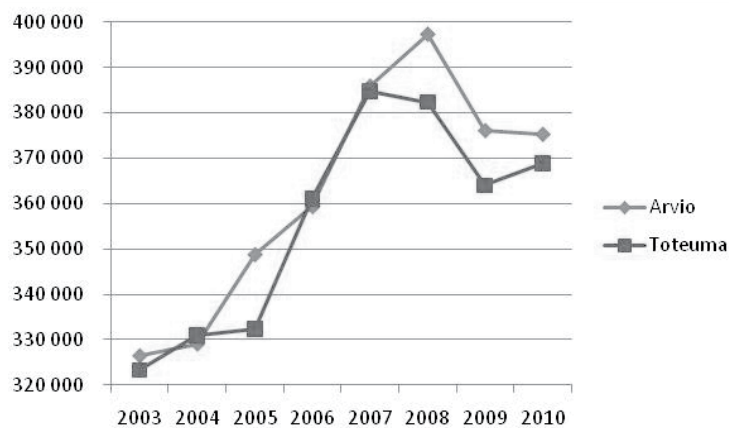
Oppilaitosten suuruusluokkakertoimilla on ollut tarkoitus tukea etenkin pienten oppilaitosten mahdollisuuksia järjestää vapaan sivistystyön koulutusta. Nykyiset suuruusluokkakertoimet eivät kuitenkaan vastaa tämänhetkistä tilannetta, koska oppilaitosten kokosuhteet ja edellytykset järjestää vapaan sivistystyön koulutusta ovat todellisuudessa muuttuneet vuodesta 2001, jolloin suuruusluokat on määritelty.

Jarruprosentilla on pyritty turvaamaan se, etteivät yksittäisen oppilaitoksen vuosittaiset vaihtelut toteutuneissa opiskelijavuorokausissa olennaisesti vähennä tai kasvata sille vahvistettavien valtionosuussuoritteiden määrää. Kuitenkin ne liikunnan koulutuskeskukset, jotka ovat kasvattaneet vapaan sivistystyön volyymiaan esimerkiksi investoimalla uusiin majoitustai liikuntatiloihin, kokevat, että heidän valtionosuusrahoituksensa ei ole kasvanut vapaan sivistystyön koulutuksen volyymikasvun kanssa samassa suhteessa.

Työryhmässä esitettiin näkemyksiä, että käytetty malli on johtanut vääristymiin suoritteiden jaossa myös samankokoisten oppilaitosten kesken. Huoli esitettiin myös siitä, että valtionosuudella tuettujen opiskelijavuorokausien saamat tuet vaihtelevat suuresti oppilaitosten kesken. Vaihteluväli vuoden 2011 tiedoilla VOS-tuettujen vuorokausien osalta on 68 % - 99 %.

Nykyistä liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionosuusjärjestelmää on arvosteltu etenkin sillä perusteella, että se aiheuttaa toiminnan tarkoituksenmukaisuuden kannalta epätervettä kilpailua opiskelijavuorokausien tuottamisessa. Valtion talousarviossa vahvistettava suoritteiden kokonaismäärä ei ole olennaisesti kasvanut 2000-luvun ensimmäisellä kymmenvuotijaksolla (2003/259 877; 2011/279 900). Opiskelijavuorokausien tuottamisen kilpailutilanne johtuu siitä, että jotta yksittäiselle oppilaitokselle myönnettävien valtionosuussuoritteiden määrä ei olennaisesti vähenisi edelliseen vuoteen verrattuna, on oppilaitoksen pyrittävä tuottamaan volyymikasvua.

Valtionosuusrahoituksen mallissa laskennan pohjana käytetään laskentavuoden suoritteiden toteuma-arvion ja tätä edeltävän vuoden suoritteiden toteuman keskiarvoa. Ministeriölle esitettyjen toteuma-arvioiden ja lopulta toteutuneiden suoritteiden välinen ero on kasvanut vuodesta 2006, kaventuen hieman vuonna 2010.

Kuvio 3. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausiarviot ja -toteumat vuosilta 2003–2010. (Opetushallitus 2010)

Työryhmässä pidettiin mahdollisena, että liikunnan koulutuskeskusten tavat kirjata suoritteita eroavat toisistaan. Tämän arvellaan vaikuttavan vääristävästi kullekin liikunnan koulutuskeskukselle myönnettävien valtionosuussuoritteiden määrään.

Työryhmän näkemys on, että sisältökertoimet suoritteiden jaossa ovat valtionosuusrahoituksen kokonaisuuteen nähden merkityksellisiä, mutta silti jollakin tasolla toimintaa suuntaavina. Todettiin, että joidenkin koulutussisältöjen arvottaminen korkeammaksi kuin toisten, ei yksiselitteisesti tue liikunnan koulutuskeskusten monipuolista koulutustehtävää ja roolia liikunta- ja urheilukulttuurin osana.

Ongelmalliseksi koettiin se, että sisältökertoimet eivät huomioi järjestetyn koulutuksen todellisuudessa toteutuneita kustannuksia. Varsinkin huippu-urheilun ja soveltavan liikunnan vapaan sivistystyön koulutus on toimintaa, jonka kustannukset ovat suurempia kuin esimerkiksi lasten ja nuorten liikunnan koulutustoiminnan kustannukset.

Erot kustannuksissa johtuvat esimerkiksi siitä, että huippu-urheilun vapaan sivistystyön koulutus kohdistuu suhteellisen pieniin käyttäjäryhmiin. Ryhmäkoot ovat oleellisesti pienempiä kuin muussa oppilaitoksen koulutuksessa ja opetus on yksilöllisempää. Myös olosuhteet ovat kalliimpia: oppilaitoksilla on oltava tiettyihin lajin asettamiin vaatimuksiin

tai sääntöihin soveltuvat harjoittelu- tai kilpailuolosuhteet, jotka eivät välttämättä sovellu muiden ryhmien käyttöön.

Huippu-urheilutoiminnan edellyttämien erikoisvälineiden kuten testaus- ja teknologia-laitteiston hankinnat ja ylläpito sekä urheilijan tukipalvelut vaativat oppilaitokselta investointeja. Lisäksi kansainväliseen tasoon tähtäävä toiminta vaatii resursseja valmennuksen osaamisen kehittämiseen ja kouluttautumiseen sekä kansainväliseen verkostoitumiseen.

Soveltavan liikunnan osalta korkeammat kustannukset johtuvat siitä, että koulutus on yksilöllisempää ja erityistarpeet huomioivaa. Koulutuksen järjestämisessä on huomioitava käyttäjien liikkumiseen ja toimintakykyyn liittyviä vaatimuksia. Oppilaitosten esteettömyys koko ympäristön sekä erityisesti majoitustilojen (esim. sänkyjen korkeus ja huoneiden sijoittuminen), ruokailutilojen (esim. katetut pöydät linjatarjoilun sijaan) ja koulutustilojen saatavuuden kannalta on olennaista näille kohderyhmille. Myös oppilaitoksen rakennusten välisiin siirtymisiin tarvitaan liikuntarajoitteisten varalta erikoisjärjestelyjä. Tiettyjen ryhmien koulutukseen tarvitaan myös avustajia tai erityisvälineitä, jotka aiheuttavat lisäkustannuksia.

Opiskelijavuorokausi suoritteena

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset ovat lain mukaan sisäoppilaitoksia ja tällöin niiden yksikköhintaan lasketaan sisältyvän myös sisäoppilaitosmuotoisuudesta aiheutuvia kustannuksia, kuten majoituskustannuksia. Sisäoppilaitosmuotoisuudesta johtuen vapaan sivistystyön opiskelu katsotaan luonteeltaan kokopäiväiseksi ja tästä johtuen opiskelujaksolle on säädetty 15 opetustunnin vähimmäispituus. Opiskelijavuorokausi on yhden opiskelijan vuorokauden pituinen opiskelujakso, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä.

Sisäoppilaitosmuoto on liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön osalta koettu tarpeellisenä. Oppilaitosten edustajille tehdyn kyselyn mukaan valtionosuusrahoituksessa toivotaan kuitenkin mahdollisuutta huomioida ns. lyhytkursseja tai päivätapauhtumia, joita järjestetään kaikissa liikunnan koulutuskeskuksissa.

Eniten päivätapauhtumia tai lyhytkursseja toteutetaan alueellisena toimintana. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskuksen vaikutuspiirin alueella toimivat liikunta- ja urheilujärjestöt, seurat ja muut yhteisöt sekä myös yksittäiset ihmiset käyttävät vapaan sivistystyön koulutuksen kaltaisia palveluita, mutta eivät majoitu tai koulutus on kestoaltaan alle opiskelujakson säädetyn vähimmäispituuden. Opiskelujaksojen vähimmäispituus ei välttämättä täyty myöskään niiden henkilöiden osalta, jotka käyttävät liikunnan koulutuskeskusten osaamista sekä olosuhteita omalla urheilu-urallaan menestymiseen niin sanotun päivittäisvalmennuksen muodossa.

Kurssit tai koulutukset, jotka ovat luonteeltaan vapaan sivistystyön koulutusta, mutta jotka eivät täytä säädettyä minimivaatimusta, kirjataan oppilaitoksissa maksulliseksi palvelutoiminnaksi.

Esimerkiksi kansanopistoissa valtionosuuden perusteena käytettävä opiskelijaviikko yhden opiskelijan viiden työpäivän pituinen opiskelujakso, jona aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia päivässä. Tätä viiden työpäivän pituista jaksoa lyhyemmät ja pidemmät opiskelujaksot muutetaan opiskelijaviikoiksi jakamalla työpäivien lukumäärä viidellä. Lisäksi pääsäännöstä poiketaan kansanopistoissa siten, että niiden ulkopuolella asuvien opiskelijoiden opiskelijaviikon yksikköhinta on 20 prosenttia pienempi kuin muiden opiskelijaviikkojen.

Yksikköhinta

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintajärjestelmään ei sisälly porrastuksia. Kansalaisopistoissa yksikköhintaa on porrastettu esimerkiksi sijaintikunnan asukastiheyden ja kansanopistoissa vaikeasti vammaisille tarkoitettun koulutuksen perusteella.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelmassa linjattiin, että vapaan sivistystyön perusrahoituksessa on mahdollista ottaa käyttöön yksikköhinnan porrastus tai suoritemäärien korotus koulutuksessa, joka tarvitsee erityistä tukea. Tällaiset erityistehtävät tulisi määritellä ylläpitämisluvassa ja yksikköhintaan heijastuvat porrastukset laissa ja asetuksessa. Kehittämisohjelman linjausten mukaan tällaisia erityisiä tehtäviä voisi jatkossa olla muitakin kuin vammaisten koulutus.

Muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten osalta on päätetty luopua perustamishankkeiden hankekohtaisesta rahoituksesta. Perustamishankkeiden rahoituksesta tulee osa laskennallista valtionosuusjärjestelmää ja rahoituksen perusteena käytettävän yksikköhinnan määräytymisessä huomioidaan käyttökustannusten lisäksi myös investointien poistot.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta ministeriön työryhmä (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10) esitti poistoperusteisen järjestelmän käyttöönoton sijaan nykyisen harkinnanvaraisen järjestelmän kehittämistä edelleen. Poistoperusteinen järjestelmä ei poistotyöryhmän mielestä kykene huomioimaan liikunnan koulutuskeskusten vaativan liikuntapaikkarakentamisen ja sisäoppilaitosmuotoisuuden erityistarpeita, eikä myöskään koulutuskeskusten erilaista ja erikokoista infrastruktuuria. Poistotyöryhmä esitti, että liikunnan koulutuskeskusten rahoituksessa siirryttäisiin tavoitesopimusmenettelyyn, jossa käsiteltäisiin myös rakentamisinvestoinnit.

Laatu ja vaikuttavuus valtionrahoituksessa

Vapaalle sivistystyölle, myös liikunnan koulutuskeskuksissa on luonteenomaista vapaavoittoisuus, vapaa osallistuminen sekä tutkintoon johtamattomuus. Vaikka vapaa sivistystyö eroaa tutkintotavoitteisesta koulutuksesta, on vapaan sivistystyön koulutuksen laadulla ja vaikuttavuudella sekä niiden kehittämisellä tärkeä merkitys myös liikunnan koulutuskeskusten ja liikuntakulttuurin tulevaisuudessa.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:ssä oppilaitoksille säädetään velvoite arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta. Arvioinnista tai sen toteuttamisesta ei säädetä tämän tarkemmin, joten arvioinnin toteuttaminen tai laatuja järjestelmien hyödyntäminen tapahtuu kunkin oppilaitoksen omien päätösten perusteella.

Kullakin vapaan sivistystyön oppilaitosmuodolla on vuonna 2011 käytössään harkinnanvarainen laatu- ja kehittämisavustus, jolla edistetään vapaan sivistystyön keskeisiä tavoitteita.

Liikunnan koulutuskeskuksille on myönnetty vuosittain ns. kokeilu- ja kehittämisavustuksia. Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman jälkeen avustusmuotoa on suunnattu aikaisemmasta yhä enemmän vapaalle sivistystyölle asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja laadun kehittämisen tukemiseksi. Avustusmuotoa kutsutaan aikaisemman sijasta laatu- ja kehittämisavustuksiksi.

Kaikille vapaan sivistystyön oppilaitoksille yhteisiä laatu- ja kehittämistyön tavoitteita ovat elinikäinen oppiminen ja saavutettavuus. Liikunnan koulutuskeskusten erityiset, oppilaitosmuotokohtaiset tavoitteet vuosille 2010–2012 ovat lasten ja nuorten liikuntakasvatus, seura- ja järjestötoimintaa palveleva koulutus, valmennustoiminta, ml. huippu-urheilun koulutuksen kehittäminen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan koulutus.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta laatu- ja kehittämisavustuksella ei ole käytännössä päästy todelliseen vapaan sivistystyön koulutuksen laadun ja oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen. Tämä johtunee siitä, että avustusmuoto on toiminut pitkään erilaisen kokeilu- ja kehittämistoiminnan avustuksena, jolla on kehitetty uusia koulutustuotteita esim. liikunta-alan järjestöille. Avustuksella aikaansaatuja vaikutuksia liikunnan koulutuskeskusten toimintaan ja henkilöstön osaamisen kehittämisen ei ole systemaattisesti koottu eikä arvioitu.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelmassa esitettiin rahoitus- ja ohjausjärjestelmän kehittämiseksi mm., että tietopohjan tarkentuessa ja yhdessä vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa tapahtuvan indikaattorityön edetessä, myös laatu- ja kehittämisrahoitus voisi tapahtua osana laskennallista rahoitusta. Kehittämisohjelmassa linjattiin, että perusrahoitusta tukevan laatu- ja kehittämisrahoituksen osuus voisi vaihdella oppilaitosryhmittäin ja olla osuudeltaan kuitenkin korkeintaan 15 prosenttia.

Laatu ja vaikuttavuus ovat vaikeasti mitattavia asioita. Ennen kuin valtionosuusrahoituksessa tai harkinnanvaraisessa avustamisessa voidaan käyttää näitä tekijöitä kriteereinä, on ensin täsmennettävä, mitä liikunnan koulutuskeskusten vapaalle sivistystyölle asetetut tavoitteet ovat.

Vaikuttavuuden käsite on yhteydessä siihen, mitä liikunnan koulutuskeskusten toiminnalla tavoitellaan ja miten ne toimivat asetettujen tavoitteiden suhteessa. Liikunnan koulutuskeskukset toimivat sekä vapaan sivistystyön että liikuntakulttuurin kentässä. Niiden toiminnalle asetetaan toisaalla siis koulutuspoliittisia ja toisaalla liikuntapoliittisia tavoitteita.

Vapaan sivistystyön laissa määritellään, että vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Edelleen lain mukana liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Liikuntapolitiikan keskeisin ohjauksellinen dokumentti on kulloisenkin hallitusohjelman ja valtion talousarviossa määriteltujen tavoitteiden lisäksi liikuntalaki. Liikuntalain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla.

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksen vaikuttavuutta tulisi siis tarkastella siitä näkökulmasta, mitä vaikutuksia liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön toiminnalla on esimerkiksi aktiivisen kansalaisuuden ja tasa-arvon tai liikunnallisen elämäntavan edistämisen tai yhteiskuntavastuullisen huippu-urheilun ja liikunnan kansalaistoiminnan edistämisen kannalta tarkasteltuna.

Työryhmän mielestä vaikuttavuutta voidaan siinä vaiheessa käyttää osittain valtionosuusrahoituksen määräytymisen perusteena, kun täsmennetään, miten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksen vaikuttavuutta voidaan mitata ja minkälaisia kriteereitä tai indikaattoreita voidaan käyttää.

Myös **laadun** käsite on vaikea operationalisoida. Poiketen tutkintotavoitteisesta koulutuksesta ja käytössä olevista tuloksellisuuden kriteeristöistä, vapaa sivistystyön koulutuksen oppimistulosten mittaaminen on vaikeaa. Sen sijaan laadun kehittäminen ja sen edistämiseksi tehdyt toimenpiteet voisivat olla mitattavissa olevia tekijöitä liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa.

Tällöin rahoituksen määräytymisen indikaattoreiksi voitaisiin luoda mittareita seuraavista esimerkeistä: vapaan sivistystyön koulutuksen suunnitelmallinen kehittäminen oppilaitoksessa, opiskelijapalautejärjestelmän vaikutukset opetuksen kehittämiseen, oppilaitoksen

resursoima (vapaan sivistystyön) henkilöstön koulutus, oppilaitoksen järjestämät (vapaan sivistystyön) tuntiopettajien koulutuspäivät, oppilaitoksen vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien suhteuttaminen päätoimisten vapaan sivistystyön opettajien määrään, oppilaitoksen vapaan sivistystyön henkilötyövuosien suhteuttaminen järjestettyihin vapaan sivistystyön oppitunteihin sekä vapaan sivistystyön henkilöstön pedagoginen pätevyys.

Työryhmän ehdotukset valtionosuusrahoituksen kehittämiseksi

- 1) Selvitetään liikunnan koulutuskeskusten tavat kirjata opiskelijavuorokausisuoritteita ja laaditaan tarvittaessa suositus kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämiseksi.
- 2) Luodaan erillinen laatua tai sen kehittämistä mittaava avustusmuoto täydentämään liikunnan koulutuskeskusten nykymuotoista valtionosuusrahoitusta.
- 3) Yksinkertaistetaan liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionosuusjärjestelmä, jotta se olisi nykyistä selkeämpi, läpinäkyvämpi ja ennakoitavampi.
- 4) Luovutaan nykymuotoisten sisältökertoimien käytöstä suoritteiden jaossa.
- 5) Aloitetaan liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionosuusjärjestelmän uudistaminen tutkimushankkeella, jossa selvitetään mitä vaihtoehtoja valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi on ja miten eri vaihtoehdot vaikuttaisivat liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitukseen. Työryhmän mielestä valtionosuusrahoitusjärjestelmää uudistettaessa on huomioitava liikunnan koulutuskeskusten erilaisuus sijainnin, koon sekä muun oppilaitoksessa tarjottavan koulutuksen ja palvelutoiminnan kannalta. Uudistuksessa pienten liikunnan koulutuskeskusten toimintaedellytykset tulee turvata. Sen lisäksi, mitä tässä muistiossa on nykymuotoisen valtionosuusjärjestelmän heikkouksista esitetty, tutkimuksessa olisi selvitettävä:
 - 5 a) Miten voidaan turvata myös pienten oppilaitosten toimintaedellytykset
 - 5 b) Mikä merkitys vuodesta 2003 alkaen käytetyllä valtionosuusjärjestelmällä on ollut eri oppilaitosten toimintaedellytyksiin.
 - 5 c) Selvitetään mahdollisuudet huippu-urheilun ja soveltavan liikunnan vapaan sivistystyön koulutuksen korkeampien kustannusten huomioimiseksi valtionosuus rahoituksessa esimerkiksi yksikköhinnan porrastuksella (ylläpitämisluvassa mahdollisesti määriteltujen erityistehtävien perusteella) tai suoritetoimella.
 - 5 d) Selvitetään oppilaitosten suuruusluokkakertoimista luopumisen edellytykset sellaisella tavalla, joka turvaisi myös pienimpien oppilaitosten toimintaedellytykset. Jos kokoluokkakertoimet päätetään säilyttää, tulee ne määritellä läpinäkyvästi ja tarkistaa tasaisin väliajoin.
 - 5 e) Selvitetään mahdollisuus luopua jarruprosentista tai ainakin vähentää sen vaikutusta nykyisestä.
 - 5 f) Selvitetään kuinka paljon valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on vapaan sivistystyön luonteista kurssitoimintaa, joka sisällöltään vastaa vapaata sivistystyötä, mutta joka ei täytä säädösten mukaista vähimmäispituutta.
 - 5 g) Selvitetään, miten valtionosuusrahoituksessa voitaisiin huomioida myös kerrallaan vähemmän aikaa, kuin säädetyn vähimmäispituuden kestävät vapaan sivistystyön luonteiset koulutukset.
 - 5 h) Selvitetään, miten vaikuttavuutta tai laatua tai laadun kehittämistä voidaan käyttää osana valtionosuusrahoituksen määräytymistä.

4 Tavoitesopimusmenettelyn soveltuvuus liikunnan koulutuskeskusten rahoitukseen

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön ohjaus

Liikunnan koulutuskeskusten valtionohjaus vapaan sivistystyön osalta tapahtuu normi-, resurssi- ja informaatio-ohjauksen keinoin. Ei ole olemassa selvää näyttöä siitä, miten ohjauskeinot toimivat ja miten niiden toimivuutta voitaisiin parhaalla mahdollisella tavalla edistää, jotta liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön toiminta vastaisi nykyistä paremmin asetettuja tavoitteita.

Ei ole olemassa näyttöä myöskään siitä, miten valtionosuusrahoituksen määräytymisessä käytetyt sisältökertoimet olisivat ohjanneet tiettyjen sisältöjen, kuten lasten ja nuorten liikunnan toteuttamiseen liikunnan koulutuskeskuksissa. Ohjaavampi vaikutus resurssiohjauksen osalta lienee harkinnanvaraisilla perustamishankeavustuksilla, joilla on kiinteä yhteys rakentamisen laatuun, ajoitukseen ja kohteeseen.

Myös ylläpitämislupajärjestelmä on yksi ohjauskeino. Nykyisten ylläpitämislupien ohjausvaikutusta on vaikea täsmällisesti arvioida, mutta pinnallisesti tarkasteltuna voidaan todeta, etteivät ko. asiakirjat linjaa sellaisia asioita, jotka vahvasti ohjaisivat minkään liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjää toteuttamaan jonkinlaista erityistä tehtävää.

Liikunnan koulutuskeskukset ovat esittäneet toiveita siitä, että valtio ohjaisi ko. oppilaitoskenttää nykyistä vahvemmin, jotta verkostoyhteistyössä eri roolien löytäminen ja niiden syventäminen sekä osaamisen ja asiantuntemuksen jakaminen mahdollistuisivat paremmin.

Työryhmän käsitys liikunnan koulutuskeskusten osaamisalueista verkostoyhteistyössä

Työryhmä tapasi työskentelynsä aikana liikunnan koulutuskeskusten edustajia ja kävi keskustelua eri oppilaitosten mahdollisista profileista verkostoyhteistyön näkökulmasta. Keskustelu painottui valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten profilien määrittelyyn. Myös verkoston sisällä oppilaitosten valtakunnallisista profileista on keskusteltu verkostostrategian toimeenpanon yhteydessä. Verkoston jäsenten tehtävien määrittely on jonkin verran edistynyt ja yhteistä koordinointia on lisätty. Konkreettisia verkostomaisen yhteistyön toimenpiteitä ovat olleet yhteisten koulutustuotteiden suunnittelu, yhteistyön lisääminen lii-

kuntajärjestöjen – Olympiakomitean ja SLU:n kanssa – sekä liikunnanohjauksen perustutkinnon perusteiden yhteinen uudistamistyö. Lisäksi verkosto on palkannut koordinaattorin.

Omien profiilien löytämisessä tarkoituksena on kannustaa oppilaitosta keskittämään ja syventämään osaamistaan sellaisen toiminnan parissa, jossa oppilaitoksella on erityisosaimista toiminnan kehittämiseksi ja jakamiseksi muiden käyttöön.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osaamisalueiksi on keskusteluissa nousut esille esimerkiksi: liikunta-alan turvallisuusasiat, terveellinen liikunta ja urheilu, kansalaistoiminnan kehittäminen, liikunnan ja urheilun pedagogiikka, soveltava liikunta, senioriliikunta, motoriset taidot, luontoliikunta sekä tietyn lajin tai lajiryhmän kehittäminen.

Oppilaitosten edustajien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta hahmotellut osaamisalueet ovat alustavia. Ennen lopullisia päätöksiä on käytävä vielä keskustelua ja työstettävä yhteistä ymmärrystä siitä, minkälaisia profiileja liikunta- ja urheilukulttuurin sekä valtakunnallisen liikuntapolitiikan näkökulmasta tarvitaan.

1) Työryhmä esittää, että oppilaitoskohtaiset profiilit määritellään liikunnan koulutuskeskusverkoston ja oppilaitosten edustajien sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kesken käytävissä keskusteluissa syksyyn 2012 mennessä.

Tavoitesopimus

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelmassa nostettiin esille niin sanottujen tavoitesopimusten tarpeellisuuden, laajuuden sekä mahdollisen aikataulun selvittäminen vapaan sivistystyön oppilaitosten laatu- ja kehittämistyön tukemiseksi.

Myös liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden rahoitusta käsitellyt työryhmä esitti (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10), että liikunnan koulutuskeskukset kävisivät tietyin väliajoin opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tavoitesopimuskeskustelun, jossa käsiteltäisiin oppilaitoksen vapaan sivistystyön toimintaa sekä olosuhteisiin liittyvät peruskorjaukset ja suunnitelmissa olevat uusininvestoinnit seuraavien neljän vuoden aikana. Uusininvestoinnit perustuisivat verkostostrategian edellyttämiin painopistealueisiin. Ko. työryhmän päätelmien mukaan tavoitesopimusmenettely ohjaisi nykyistä koordinoitummin vuosittaista peruskorjaus- ja uusininvestointikehystä.

Esimerkiksi ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen ohjauksessa sopiminen on keskeinen keino. Ministeriö ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjä tai yliopisto sopivat määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun tai yliopiston toiminnalle asetettavista keskeisistä tavoitteista ja niiden seurannasta.

Tavoitesopimus ei sellaisena, kuten se toimii tutkintotavoitteisessa koulutuksessa, sovellu suoraan käytettäväksi malliksi liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutukseen, jossa koulutukselle on ominaista, että tavoitteista ja sisällöistä päättävät oppilaitosten ja organisaatioiden taustayhteisöt pääsääntöisesti itse ylläpitämislupansa rajoissa. Vapaan sivistystyön koulutusta ei ainakaan toistaiseksi säädellä opetussuunnitelmin tai tutkinnon perustein.

Tavoitesopimuksella liikunnan koulutuskeskusten osalta tarkoitetaan sellaista menettelyä, jossa ministeriö ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjä ja liikunnan koulutuskeskus sopisivat määrävuosiksi oppilaitoksen vapaan sivistystyön koulutuksen painotuksista, tavoitteista sekä niiden seurannasta ja arvioinnista ja liikunnan koulutuskeskusten verkostoyhteistyön toteuttamisesta. Tavoitesopimusmenettelyssä käsiteltäisiin myös liikunnan koulutuskeskuksen oman profiilin mukaisen toiminnan kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet ja kyseisen osaamisen jakamisen käytännöt liikunnan koulutuskeskusten verkostossa.

Keskeistä sopimusmenettelyssä olisi käsitellä liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointeihin liittyvät suunnitelmat sekä niiden harkinnanvarainen rahoitus. Lisäksi laskennallista perusrahoitusta täydentävän laatu- ja/tai kehittämisrahoituksen osuudesta sovittaisiin ja käsiteltäisiin vapaan sivistystyön koulutuksen kehittämistyö ja laadunvarmistusmenetelmät. Lisäksi todetaan laskennallisin perustein määräytyvän valtionosuusrahoituksen määrä.

Liikunnan koulutuskeskusten tavoitesopimusmallilla tuettaisiin liikunnan koulutuskeskusten profiloitumista, vapaan sivistystyön koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden edistämistä sekä liikunnan koulutuskeskusten massiivisen rakennuskannan ylläpitämistä ja olosuhteiden kehittämistä. Sopimukset tehtäisiin joka toinen vuosi ja ne tarkistettaisiin laskennallisen valtionosuuden määräytymisen osalta vuosittain. Käytännössä tavoitesopimuskeskustelut ajoittuisivat luontevimmin alkusyksyyn. Rakentamishankkeiden osalta käsittelyssä on syytä käsitellä suunnitelmat neljän vuoden perspektiivillä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (1705/2009) 42 §:n mukaisesti.

2) Työryhmä esittää, että tavoitesopimusmenettely otetaan käyttöön vuoden 2013 liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön rahoituksen määräytymisessä.

Lähteet

Opetusministeriön työryhmien muistioita 2000:23. Valmennuskeskusten kehitystyöryhmän muistio. Opetusministeriö.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman valmisteluryhmän loppuraportti. Opetusministeriö.

Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla – Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriö.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12. Vapaan sivistystyön rahoitusryhmän muistio. Opetusministeriö.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13. "Sanoista teoiksi" Huippu-urheilutyöryhmän ajatuksia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi. Opetusministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmän kehittämistyöryhmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Liite 1. Malli liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämisluvasta

Ylläpitäjä ja kotipaikka:

Oppilaitoksen nimi ja sijainti:

Oppilaitoksen valtakunnallisuus tai alueellisuus/toiminta-alue:

Toiminta-alueen määritelmä koskee alueellisia liikunnan koulutuskeskuksia.

Valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla toiminta-alue on koko Suomi.

Opetuskieli:

Kaikille suomenkielisille oppilaitoksille opetuskieleksi määritellään suomi ja ruotsinkielisille oppilaitoksille ruotsi. Tämän lisäksi, jos oppilaitos haluaa antaa opetusta myös muilla kielillä, erillistä mainintaa ei tarvita. Mikäli ylläpitämisluvassa on maininta useammista kielistä, tämä velvoittaa samalla myös näiden kielten käyttöön oppilaitoksen hallintokielenä.

Oppilaitoksen koulutustehtävä:

Määrätään oppilaitoksen koulutustehtävä vapaan sivistystyön lain mukaisesti sekä muiden liikunnan koulutuskeskusten kanssa yhteismitallisella tavalla. Koulutustehtävä johdetaan liikunnan koulutuskeskusten oppilaitosmuotoisesta vapaan sivistystyön tehtävästä.

(2§ Lain piiriin kuuluva toiminta: ”Liikunnan koulutuskeskukset ovat kokopäiväistä opetusta antavia valtakunnallisia sisäoppilaitoksia tai alueellisia oppilaitoksia, joiden tehtävänä on järjestää liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta koko väestölle sekä liikunnanjärjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.”)

Lisäksi kirjataan mahdollisuus ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämiseen erillisten järjestämislupien perusteella sekä koulutusta tukevan tai siihen läheisesti liittyvän kehittämis- ja palvelutoiminnan järjestämiseen (maksullinen palvelutoiminta).

Koulutustehtävään kirjataan velvollisuus oppilaitoksen profiilin mukaisen toiminnan kehittämiseen sekä siihen liittyvän osaamisen jakamiseen liikunnan koulutuskeskusverkoston sisällä.

Oppilaitoksen yhteistyö:

Määrätään, että oppilaitos tekee yhteistyötä muiden vapaan sivistystyön oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä liikunnan ja urheilun kansalaisjärjestöjen kanssa liikunnan ja urheilun edistämiseksi sekä urheilijoiden valmentautumis- ja koulutusmahdollisuuksien kehittämiseksi.

Valmennuskeskustoiminta:

Tarvittaessa maininta oppilaitoksen huippu-urheilun valtakunnallisesta valmennuskeskustoiminnasta erikseen tehtävän arvioinnin perusteella.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2011 ilmestyneet

- 1 Taideyliopistoselvitystyöryhmän muistio
- 2 Korkeakoulujen kansainvälistymiseen liittyvät asumispalvelut
- 3 Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit; Tavoitteena tietoon perustuva lapsipolitiikan johtaminen
- 4 Visuaalisten taiteiden kansainvälisen yhteistyön ja viennin organisointia koskeva selvitys
- 5 Culture in development cooperation; Cultural sectors in sustainable development policy
- 6 Yhdessä enemmän - selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta
- 7 Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen
- 8 Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen
- 9 Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020
- 10 Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmän kehittämistyöryhmä
- 11 Selvitys koulutus- ja osaamistarpeiden kehittymisestä sekä ennakoinnin tilasta ja kehittämistarpeista 2010
- 12 Kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämispolitiikka; Selvittäjien Anita Kangas ja Kalevi Kivistö laatima raportti
- 14 Vapaan kentän ammattilaisryhmien toimintaedellytysten parantaminen
- 17 Paikallismuseotoiminnan kehittäminen; Työryhmän väliraportti
- 18 International evaluation of the Finnish National Gallery
- 19 Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo; Raportti selvitystoimenpiteistä ja selvittäjä Tarja Cronbergin esitys hallitusohjelmatavoitteiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-058-2 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)